A TÖRVÉNYSZÉK ÍTÉLETE (hatodik tanács)

2015. július 15.*

„Verseny — Kartellek — Az előfeszített acél európai piaca — Az árak rögzítése, a piac felosztása és érzékeny kereskedelmi információk cseréje — Az EUMSZ 101. cikk megsértését megállapító határozat — Együttműködés a közigazgatási eljárás során — 2006. évi bírságkiszabási iránymutatás — Észszerű határidő”

A T-413/10. és T-414/10. sz. ügyekben,

a **Socitrel – Sociedade Industrial de Trefilaria, SA** (székhelye: Trofa [Portugália], képviselik: F. Proença de Carvalho és T. Faria ügyvédek)

felperesnek (T-413/10),

a **Companhia Previdente – Sociedade de Controle de Participações Financeiras, SA** (székhelye: Lisszabon [Portugália], képviselik: D. Proença de Carvalho és J. Caimoto Duarte ügyvédek)

felperesnek (T-414/10)

az **Európai Bizottság** (képviselik: F. Castillo de la Torre, P. Costa de Oliveira és Bottka V., meghatalmazotti minőségben, segítőjük: M. Marques Mendes ügyvéd)

alperes ellen

a 2010. szeptember 30-án hozott C (2010) 6676 végleges bizottsági határozattal és a 2011. április 4-én hozott C (2011) 2269 végleges bizottsági határozattal módosított, az EUMSZ 101. cikk és az EGT-Megállapodás 53. cikke alkalmazására vonatkozó eljárásban (COMP/38.344 – „előfeszített acél”-ügy) 2010. június 30-án hozott C (2010) 4387 végleges bizottsági határozat megsemmisítése és megváltozatása iránti kérelme tárgyában,

A TÖRVÉNYSZÉK (hatodik tanács),

tagjai: S. Frimodt Nielsen elnök (előadó), F. Dehousse és A. M. Collins bírák,

hivatalvezető: J. Palacio González főtanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2014. november 17-i tárgyalásra,

meghozta a következő

* Az eljárás nyelve: portugál.

Ítéletet[1] *[omissis]*

Az eljárás és a felek kérelmei

1. *1. A T-413/10. sz. ügy – Socitrel kontra Bizottság*

60 A Törvényszék Hivatalához 2010. szeptember 15-én benyújtott keresetlevelével a Socitrel előterjesztette a jelen keresetet.

61 A Törvényszék Hivatalához 2010. szeptember 16-án benyújtott külön beadványával a Socitrel a megtámadott határozat végrehajtásának felfüggesztését kérte. E kérelmet a Törvényszék elnöke a 2011. április 13-i Socitrel kontra Bizottság végzéssel (T-413/10 R, EU:T:2011:179) elutasította, a költségekről pedig egyelőre nem határozott.

62 A Törvényszék Hivatalához 2010. december 10-én benyújtott külön beadványával a Socitrel jelezte, hogy engedélyt kér jogalapjainak kiigazítására az első módosító határozat elfogadását követően.

63 A Törvényszék 2011. június 6-i határozatával felhívta a Bizottságot, hogy nyújtsa be hozzá a második módosító határozatot. A Bizottság 2011. június 17-én eleget tett e felhívásnak.

64 A második módosító határozat meghozatalát követően a Törvényszék Hivatalához 2011. augusztus 2-án benyújtott beadványával a Socitrel ismét kiigazította jogalapjait és kérelmeit.

65 Az írásbeli szakasz 2011. november 21-én, a viszonválasz eljárási nyelven készült változatának a Bizottság által történő benyújtásával befejeződött.

66 Mivel 2013. szeptember 23-tól módosult a Törvényszék tanácsainak összetétele, és az előadó bírót a hatodik tanácshoz osztották be, a jelen ügyet 2013. szeptember 27-én e tanács elé utalták.

67 A Törvényszék 1991. május 2-i eljárási szabályzata 52. cikkének 2. §-a szerinti előzetes jelentést 2014. március 31-én közölték a hatodik tanáccsal.

68 A Törvényszék 2014. május 8-án, az 1991. május 2-i eljárási szabályzat 64. cikke szerinti pervezető intézkedések keretében tizenhat írásbeli kérdésből álló listát küldött a Socitrelnek és a Bizottságnak.

69 2014. június 6-i és 9-i leveleikkel a Bizottság és a Socitrel eleget tettek ezen intézkedéseknek.

70 A Törvényszék 2014. szeptember 17-én, az előadó bíró jelentése alapján úgy határozott, hogy megnyitja a szóbeli szakaszt.

71 A Socitrel azt kéri, hogy a Törvényszék:

– semmisítse meg a megtámadott határozat 1. és 2. cikkének rá vonatkozó részét;

– másodlagosan, részlegesen semmisítse meg a megtámadott határozat 2. cikkét a Socitrelt érintő részében, és csökkentse a vele szemben kiszabott bírság összegét;

– a Bizottságot kötelezze a költségek viselésére.

1 — A jelen ítéletnek csak azok a pontjai kerülnek ismertetésre, amelyek közzétételét a Törvényszék hasznosnak tartja.

72 A Bizottság azt kéri, hogy a Törvényszék:

– utasítsa el a keresetet;

– a Socitrelt kötelezze a költségek viselésére.

2. *A T-414/10. sz. ügy – Companhia Previdente kontra Bizottság*

73 A Törvényszék Hivatalához 2010. szeptember 15-én benyújtott keresetlevelével a Companhia Previdente előterjesztette a jelen keresetet.

74 A Törvényszék Hivatalához 2010. szeptember 16-án benyújtott külön beadványával a Companhia Previdente a megtámadott határozat végrehajtásának felfüggesztését kérte. E kérelmet a 2011. június 10-i Companhia Previdente kontra Bizottság végzéssel (T-414/10 R, EU:T:2011:268) elutasították, a költségekről pedig egyelőre nem határoztak.

75 A Törvényszék Hivatalához 2010. december 10-én benyújtott külön beadványával a Companhia Previdente jelezte, hogy engedélyt kér jogalapjainak kiigazítására az első módosító határozat elfogadását követően.

76 A Törvényszék a 2011. június 6-i határozatban a Bizottságtól dokumentumok rendelkezésre bocsátását kérte. A Bizottság 2011. június 17-én eleget tett e felhívásnak.

77 A második módosító határozat meghozatalát követően a Törvényszék Hivatalához 2011. augusztus 2-án benyújtott beadványával a Companhia Previdente ismét kiigazította jogalapjait és kérelmeit.

78 Az írásbeli szakasz 2011. november 21-én, a viszonválasz eljárási nyelven készült változatának a Bizottság által történő benyújtásával befejeződött.

79 Mivel 2013. szeptember 23-tól módosult a Törvényszék tanácsainak összetétele, és az előadó bírót a hatodik tanácshoz osztották be, a jelen ügyet 2013. szeptember 27-én e tanács elé utalták.

80 Az 1991. május 2-i eljárási szabályzat 52. cikkének 2. §-a szerinti előzetes jelentést 2014. március 31-én közölték a hatodik tanáccsal.

81 A Törvényszék 2014. május 8-án, az 1991. május 2-i eljárási szabályzat 64. cikke szerinti pervezető intézkedések keretében tizenhat írásbeli kérdésből álló listát küldött a Companhia Previdenténak és a Bizottságnak.

82 2014. június 6-i és 9-i leveleikkel a Bizottság és a Companhia Previdente eleget tettek ezen intézkedéseknek.

83 A Törvényszék 2014. szeptember 17-én, az előadó bíró jelentése alapján úgy határozott, hogy megnyitja a szóbeli szakaszt.

84 A Companhia Previdente azt kéri, hogy a Törvényszék:

– semmisítse meg a megtámadott határozat 1., 2. és 4. cikkének rá vonatkozó részét;

– állapítsa meg, hogy bármilyen, a Socitrellel szemben más eljárásokban olyan jogsértésekkel kapcsolatosan megállapított bírságok csökkentése, amelyek megfizetéséért a Companhia Previdente egyetemlegesen felelős, automatikusan az utóbbi társasággal szemben megállapított egyetemlegesen megfizetendő bírság csökkentését vonja maga után;

– a Bizottságot kötelezze a költségek viselésére.

3. *A T-413/10., T-414/10. és T-409/13. sz., Companhia Previdente és Socitrel kontra Bizottság ügyek egyesítéséről a szóbeli szakasz lefolytatása céljából és a T-409/13. sz., Companhia Previdente és Socitrel kontra Bizottság ügy törléséről*

85 A Törvényszék Hivatalához 2013. augusztus 2-án benyújtott keresetlevelükkel a Companhia Previdente és a Socitrel keresetet nyújtott be a Bizottság Versenypolitikai Főigazgatóságának főigazgatója által 2013. május 24-én nekik megküldött levéllel szemben.

86 A jelen ügyet a Törvényszék Hivatala T-409/13. szám alatt vette nyilvántartásba. A 2014. június 30-i végzéssel a T-413/10., T-414/10. és T-409/13. sz. ügyeket a szóbeli szakasz lefolytatása céljából egyesítették.

87 A felperesek a 2014. november 11-én a Törvényszék Hivatalához intézett levélben elálltak a T-409/13. sz. ügyben benyújtott keresettől. Mivel a Bizottság 2014. november 14-i levelében jelezte, hogy nincs kifogása az elállás ellen, valamint hogy kéri a felperesek kötelezését a költségek viselésére, a Törvényszék az elállást rögzítette a 2014. november 17-i tárgyalás jegyzőkönyvében, amely tárgyaláson elrendelte a T-409/13. sz. ügy törlését a Törvényszék nyilvántartásából, valamint ugyanebben az ügyben a felperesek kötelezését a költségek viselésére.

A jogkérdésről

88 Mivel a tárgyaláson e tárgyban megkérdezett felek nem kifogásolták, a Törvényszék a jelen ítélet meghozatala céljából egyesítette a T-413/10. és a T-414/10. sz. ügyeket.

89 A Socitrel nyolc jogalapra hivatkozik keresete alátámasztása érdekében, valamint két, jogalapjai és kérelmei második kiigazításával összefüggésben előterjesztett kiegészítő jogalapra.

90 A Companhia Previdente négy jogalapot terjeszt elő keresete alátámasztása érdekében, valamint két, jogalapjai és kérelmei második kiigazításával összefüggésben előterjesztett kiegészítő jogalapot.

91 A Socitrel első jogalapja az indokolás hiányára és a védelemhez való joga megsértésére vonatkozik, amennyiben a megtámadott határozatból lényegében hiányoznak különböző olyan elemek, amelyek alapján meg lehetne érteni a bírság összege Bizottság általi meghatározásának módját.

92 A Socitrel által hivatkozott második jogalap az észszerű határidő követelményének megsértésén alapul.

93 A Socitrel által előterjesztett harmadik jogalap a Bizottságot terhelő gondossági kötelezettség és a védelemhez való jog megsértésén, valamint a tisztesség, a jóhiszeműség és a bizalomvédelem elvének megsértésén alapul, mivel a Bizottság két alkalommal módosította az eredeti határozatot.

94 A Socitrel által előterjesztett negyedik jogalap az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésének, az 1/2003 rendelet 23. cikke (2) bekezdésének, az arányosság és a személyes felelősség, valamint az ártatlanság vélelme elvének megsértésén, illetve az indokolás hiányán, valamint a Bizottság korábbi határozathozatali gyakorlatának figyelmen kívül hagyásán alapul, amennyiben a Bizottság túllépte a Socitrellel szemben kiszabható bírság összegének felső határát.

95 E jogalap három részre oszlik.

96 A negyedik jogalap első része azon alapul, hogy a Bizottság tévesen állapította meg a Companhia Previdente egyetemleges felelősségét, és ebből következően azon, hogy a forgalom 10%-ának megfelelő felső határt tévesen számították ki a Companhia Previdente, nem pedig a Socitrel forgalma alapján. Ez az érvelés képezi a tárgyát a Companhia Previdente által előterjesztett első és második jogalapnak is.

97 A negyedik jogalap másodlagosan előterjesztett második része az Emesa, a Galycas és az ITC forgalmának téves figyelembevételén alapul a 10%-os felső határ számításánál. Ez az érvelés képezi a Companhia Previdente által előterjesztett harmadik jogalap első részének tárgyát is.

98 A negyedik jogalap harmadlagosan előterjesztett harmadik része a Companhia Previdente 2009. évi forgalmának téves figyelembevételén alapul. Ez az érvelés képezi a Companhia Previdente által előterjesztett harmadik jogalap második részének tárgyát is.

99 A Socitrel által előterjesztett ötödik jogalap az arányosság és a bizalomvédelem elvének megsértésére vonatkozik a 2006. évi iránymutatás 13. és 22. pontjának alkalmazásában, valamint az indokolás hiányára, amennyiben a Bizottság a Socitrellel szemben kiszabandó bírság tekintetében a jogsértés súlya címén alkalmazott mértéket tévesen rögzítette 18%-ban.

100 A Socitrel által előterjesztett hatodik jogalap az arányosság és az egyenlő bánásmód elvének megsértésére vonatkozik, mivel a Bizottság nem vette figyelembe enyhítő körülményként az általa játszott csekély vagy passzív szerepet.

101 A Socitrel által előterjesztett hetedik jogalap az arányosság és az egyenlő bánásmód elvének megsértésére vonatkozik, mivel a Bizottság nem vette figyelembe enyhítő körülményként az általa tanúsított hatékony együttműködést.

102 A Socitrel által előterjesztett nyolcadik jogalap az arányosság és az egyenlő bánásmód elvének megsértésére vonatkozik a válságos gazdasági összefüggés és a Socitrel fizetésképtelensége figyelembevételének elmaradása miatt. Ez az érvelés képezi a Companhia Previdente által másodlagosan előterjesztett negyedik jogalap tárgyát is.

103 A felperesek a 2014. november 11-én a Törvényszék Hivatalához intézett levélben elálltak e jogalaptól. Ezen elállást rögzítették a 2014. november 17-i tárgyalás jegyzőkönyvében.

104 A Socitrel és a Companhia Previdente ezenkívül hivatkoznak egy jogalapjaik és kérelmeik második kiigazítása során előadott kiegészítő jogalapra is, amely a Socitrel vonatkozásában az egyenlő bánásmód, az arányosság és a bizalomvédelem elvének megsértésén, valamint az indokolás hiányán, a Companhia Previdente esetében pedig az egyenlő bánásmód, az arányosság és a bizalomvédelem elvének megsértésén alapul, amennyiben a Socitrel és a Companhia Previdente tekintetében nem alkalmaztak ugyanolyan bánásmódot, mint az Arcelor és az SLM esetében, amelyek olyan bírságcsökkentésben részesültek, amelyben a felperesek nem.

105 Végül a Socitrel és a Companhia Previdente egy második kiegészítő jogalapra is hivatkoznak, amely a gondosság, a tisztesség, a jóhiszeműség és a jogbiztonság elvének megsértésén alapul, amennyiben a Bizottság 2011-ben ismét módosította az eredeti határozatot.

1. *A Socitrel első, az indokolás hiányára és a védelemhez való jog megsértésére vonatkozó jogalapjáról*

Az alapelvek felidézése

106 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az EUMSZ 296. cikkben előírt indokolásnak a szóban forgó jogi aktus jellegéhez kell igazodnia, továbbá világosan és egyértelműen tükröznie kell a jogi aktust elfogadó intézmény érvelését oly módon, hogy lehetővé tegye az érdekeltek számára az elfogadott intézkedés

igazolásának megismerését, illetve a hatáskörrel rendelkező bíróság számára a felülvizsgálat gyakorlását. Az indokolási kötelezettséget az eset összes körülményeire, így különösen a jogi aktus tartalmára, a felhívott indokok jellegére és a címzettek vagy a jogi aktus által közvetlenül és személyükben érintett egyéb személyek magyarázathoz fűződő érdekére tekintettel kell vizsgálni. Nem kötelező, hogy az indokolás megjelölje az összes vonatkozó ténybeli és jogi elemet, amennyiben azt a kérdést, hogy egy jogi aktus indokolása megfelel-e az EUMSZ 296. cikk követelményeinek, nem csupán szövegezése, hanem a szövegkörnyezete, valamint az érintett témára vonatkozó jogi szabályok egésze alapján kell megítélni (1998. április 2-i Bizottság kontra Sytraval és Brink's France ítélet, C-367/95 P, EBHT, EU:C:1998:154, 63. pont; 2003. szeptember 30-i Németország kontra Bizottság ítélet, C-301/96, EBHT, EU:C:2003:509, 87. pont; 2004. június 22-i Portugália kontra Bizottság ítélet, C-42/01, EBHT, EU:C:2004:379, 66. pont).

Az első jogalap megalapozottságáról

107 Röviden fel kell idézni a Socitrel által jogalapja alátámasztása érdekében hivatkozott érvelést, amelyet az első módosító határozat meghozatalát követően módosítottak.

108 Keresetlevelében a Socitrel lényegében azt adta elő, hogy az eredeti határozatból hiányoznak különböző olyan elemek, amelyek alapján meg lehetne érteni a bírság összege Bizottság általi meghatározásának módját, és az indokolás e hiányossága sérti a védelemhez való jogát.

109 Ekképpen, a Socitrel szerint, az eredeti határozatban nem tüntették fel az alapösszeg megállapítása érdekében figyelembe vett forgalmat, illetve az eladások értékét, sem pedig a jogsértés súlya címén alkalmazott 18%-os mérték, illetve a kiegészítő összeg megállapítása érdekében figyelembe vett paramétereket.

110 Ezenkívül a Socitrel előadja, hogy az, hogy a neki címzett határozat számos részét bizalmasnak nyilvánították, megakadályozta, hogy rekonstruálhassa azokat a kiinduló feltevéseket, amelyek alapján a Bizottság a bírság összegének megállapítása érdekében eljárt.

111 Az első módosító határozat elfogadását követően a Socitrel kiigazította az első jogalapját.

112 A Socitrel egyrészt lényegében azt adja elő, hogy az eredeti határozat Bizottság általi módosítása bizonyítja első jogalapjának megalapozottságát annak a keresetlevélben ismertetett formájában.

113 Másrészt a Socitrel úgy véli, hogy az első módosító határozat nem orvosolta az általa a keresetlevélben megjelölt legjelentősebb hiányosságokat, többek között a Bizottság által a jogsértés súlya és a kiegészítő összeg vonatkozásában rögzített mérték tekintetében.

114 Ezenkívül megjegyzi, hogy az első módosító határozat a tekintetében két jogsértési időszakot különböztet meg (az (5) preambulumbekezdés), mindkettő esetében azonos forgalmat állapítva meg, anélkül azonban, hogy e megkülönböztetés álláspontja szerint megjelenne az első módosító határozatot követően, és különösen e határozat (7) preambulumbekezdésében, amelyben tekintetében csak egy jogsértési időszak kerül rögzítésre.

115 A Socitrel hozzáteszi, hogy a Bizottság az első módosító határozat (8) preambulumbekezdésében elismeri, hogy hibát követett el a kiegészítő összeg számításánál, anélkül azonban, hogy megjelölné az e hiba által érintett vállalkozásokat. E preambulumbekezdés hivatkozik az ugyanezen határozat (5) preambulumbekezdésében található táblázatra, amelyben a Socitrel több jogsértési időszakra vonatkozó forgalmi adattal szerepel. A Socitrel feltételezi, hogy ebből a hivatkozásból azt a következtetést kell levonni, hogy ily módon érinthette őt a kiegészítő összeg számítására kiható hiba,

ami láthatóan a vele szemben kiszabott bírság alapösszegének csökkentését eredményezte, mivel ez az összeg 22 500 000 euróról 20 000 000 euróra módosult. Ez azonban részéről nem több, mint feltételezés, ami álláspontja szerint bizonyítja az indokolás hiányának fennállását.

116 A Bizottság vitatja ezeket az állításokat.

Az eladások értékének feltüntetéséről

117 Mindenekelőtt meg kell állapítani, hogy az első módosító határozat orvosolta az eredeti határozat bizonyos számú hiányosságát, különösen az eladások figyelembe vett értékét illetően (az első módosító határozat (5) preambulumbekezdése).

118 E tekintetben a Socitrel által első jogalapjának alátámasztása érdekében az eredeti határozat e hiányosságát illetően előterjesztett érvelés hatástalanná vált.

A Bizottság által az első módosító határozat (5) preambulumbekezdésében megkülönböztetett két jogsértési időszakról

119 Egyébként, ahogyan arra a Socitrel rámutat, a Bizottság két időszakot különböztetett meg a többek között a Socitrel eladásainak értékére vonatkozó táblázatban, amely az első módosító határozat (5) preambulumbekezdésében szerepel.

120 E táblázat ugyanis kiemeli, hogy az 1994. április 7. és 1996. január 8. közötti időszak vonatkozásában a Bizottság részéről a Socitrel által 2009. június 30-án nyújtott válaszok alapján megállapított összeg 12 016 516 euró. Azonos összeget állapítottak meg az 1996. január 9. és 2002. szeptember 19. közötti időszak vonatkozásában is.

121 Az eredeti határozat (932) preambulumbekezdésében az szerepel, hogy „az érintett földrajzi terület az idő múlásával változott. 1984-től 1995-ig (a Zürich klub időszaka) az Németországot, Franciaországot, Olaszországot, Hollandiát, Belgiumot, Luxemburgot, Spanyolországot és Ausztriát foglalta magában. 1992-től kezdődően (az España klub megállapodásai alapján) Portugália is beletartozott. 1996-tól 2002-ig (a Zürich klub válságának az időszaka, amikor az Európa klub kvótával kapcsolatos megállapodását kidolgozták, az Európa klub időszaka és a terjeszkedés időszaka) a földrajzi kiterjedés ugyanazokat az országokat foglalta magában, mint a Zürich klub időszaka során, ideértve Portugáliát, valamint beletartozott Dánia, Svédország, Finnország és Norvégia is (lásd az eredeti határozat 9.1.1–9.1.5. pontját). Ezt a Bizottság figyelembe vette az eladások értékének kiszámításánál, és kizárta a Portugáliában 1992. december 15. előtt teljesített eladásokat, valamint a Dániában, Svédországban, Finnországban és Norvégiában 1996. január 9 előtt teljesített eladásokat”.

122 Az első módosító határozat (5) preambulumbekezdéséből kitűnik, hogy a Bizottság különböző időszakokat különböztetett meg az eladások figyelembe veendő értékét illetően (1984. január 1.–1985. december 21.; 1986. január 1.–1992. december 14.; 1992. december 15.–1993. december 31.; 1994. január 1.–1996. január 8.; 1996. január 9.–2002. szeptember 19.) a kartell által érintett földrajzi terület függvényében.

123 A Bizottság által a Socitrel vonatkozásában kifogásolt jogsértés két ilyen időszakra terjedt ki (1994. április 7. [a Bizottság által a Socitrel jogsértésben való részvételének kezdete kapcsán megállapított időpont] és 1996. január 8. között, valamint 1996. január 9. és 2002. szeptember 19. között), amelyeket a Bizottság ily módon figyelembe vett.

124 Ugyanakkor az eredeti határozat (949) preambulumbekezdésében a Bizottság úgy döntött, hogy figyelemmel arra, hogy a Socitrel későn szerzett tudomást a kartell európai dimenziójáról, csak annak spanyolországi és portugáliai eladásait kell figyelembe venni.

125 Az tehát, hogy figyelembe kell venni a Dániában, Svédországban, Finnországban és Norvégiában 1996. január 9. után teljesített eladásokat (a megtámadott határozat (932) preambulumbekezdése) a kartell e földrajzi terület által érintett tagjai vonatkozásában, nincs hatással a Socitrelre. Ez a magyarázata annak, hogy az eladásoknak az első módosító határozat (5) preambulumbekezdésében figyelembe vett értéke azonos a Bizottság által megkülönbözetett két jogsértési időszak tekintetében.

126 Egyébként a Bizottság elismerte, hogy hibát követett el, amikor kétszer jelenítette meg a megtámadott határozatban a kiegészítő összeget, a többek között a Socitrel tekintetében figyelembe vett kettős jogsértési időszak miatt.

127 A Bizottság azonban az első módosító határozat meghozatalával kijavította ezt a hibát, ami a Socitrellel szemben kiszabandó bírság alapösszegének csökkentését eredményezte, amely e korrekció eredményeként 22 500 000 euróról 20 000 000 euróra módosult.

128 Ezenkívül hozzá kell tenni, hogy a keresetlevél 8. mellékletében a Socitrel csatolta a Bizottság Versenypolitikai Főigazgatóságának 2010. augusztus 13-i levelét, amelyben az üggyel foglalkozó tisztviselő a következőket közölte:

„Ahogyan az [a Bizottság] július 30-i levelében szerepelt, számítási hiba történt a belépési díjat (»entry fee«) illetően. Az Ön ügyfelei vonatkozásában ebből az következik, hogy a (923) és (1057) preambulumbekezdésben található táblázatokban szereplő összeg túl magas. A módosító határozat módosítani fogja ezt, és a 22 500 000 eurós összeget 20 000 000 eurós összeggel váltja fel. Ahogyan azt korábban jeleztük, a [10%-os] felső határ miatt ez nem eredményezi az ügyfeleivel szemben kiszabott bírság változását, sem a határozat indokolásának módosítását.”

129 E tekintetben úgy kell tekinteni, hogy az első módosító határozat által módosított megtámadott határozat indokolása nem hiányos.

A jogsértés súlya címén alkalmazott 18%-os mértékről

130 A súlyosságra vonatkozó indokolás hiányát illetően emlékeztetni kell arra, hogy azt a megtámadott határozat 19.1.3. pontjában vizsgálják.

131 A Socitrel vonatkozásában rá kell mutatni arra, hogy a megtámadott határozatban a Bizottság a következőket szögezte le:

– először is, hogy „a Fundia kivételével valamennyi vállalkozás részt vett a piac felosztásában (kvóták meghatározása), az ügyfélkör felosztásában, valamint a horizontális ármegállapításban (lásd a határozat 9. [pontját] és 2–4. mellékletét”, valamint hogy „e megállapodások a legkártékonyabb versenykorlátozások közé tartoznak, mivel megzavarják a verseny legfontosabb paramétereit” (a (939) preambulumbekezdés, a jogsértés jellegére vonatkozó 19.1.3.1. pont);

– másodszor, hogy „azon vállalkozások együttes piaci részesedése, amelyek tekintetében a jogsértés bizonyítható volt, körülbelül 80%-ra becsülhető, ahogy az a (98) preambulumbekezdésben kifejtésre kerül” (a (946) preambulumbekezdés, az együttes piaci részesedésre vonatkozó 19.1.3.2. pont);

– harmadszor, hogy a jogsértés földrajzi kiterjedése időben változott (a (932) preambulumbekezdés: lásd a fenti 121. pontot);

– negyedszer, hogy „ugyanakkor a Socitrel, a Proderac, a Fapricela és a Fundia, mely vállalkozások csak az España klubban vettek részt (mely kizárólag Spanyolországra és Portugáliára terjedt ki), vagy az utóbbi vállalkozás esetében az Addteket érintő »koordinációban«, és amelyek esetében az egységes és folyamatos jogsértésről való tudomást csak a jogsértés igen késői szakaszában (2001.

május 17-től és 2001. május 14-től, lásd a 12.2.2.4. pontot) lehetett megállapítani, a Bizottság az eladások értékének meghatározásakor figyelembe veszi a korlátozottabb földrajzi kiterjedést", valamint hogy „[m]ás a helyzet az España klub többi tagja (Emesa/Galycas, Tycsa/Trefilerías Quijano) vonatkozásában, amelyek egyidejűleg vettek részt a kartell különböző szintjein, illetve amelyek esetében az egységes és folyamatos jogsértésről való tudomást jóval korábbi szakaszban meg lehetett állapítani" (a (949) preambulumbekezdés, a földrajzi kiterjedésre vonatkozó 19.1.3.3. pont).

132 A Bizottság megállapította, hogy „figyelemmel a jelen ügy sajátos körülményeire, tekintetbe véve a fent hivatkozott, a jogsértés jellegével (lásd a 19.1.3.1. pontot) és földrajzi kiterjedésével kapcsolatos kritériumokat (lásd a 19.1.3.3. pontot), az eladások értékének a figyelembe veendő része a Fundia esetében 16%, a Socitrel, a Fapricela és a Proderac esetében 18%, valamennyi egyéb vállalkozás esetében pedig 19%" (a (953) preambulumbekezdés).

133 Úgy kell tekinteni, hogy e vonatkozásban a megtámadott határozat indokolása nem hiányos, valamint hogy ez lehetővé teszi a Bizottság által követett indokolás megértését, függetlenül annak megalapozott vagy megalapozatlan jellegétől.

134 A Socitrel által előterjesztett kifogást ebből következően el kell utasítani.

Az elrettentés érdekében alkalmazott kiegészítő összeg meghatározásánál alkalmazott mértékről

135 A kiegészítő összeget illetően emlékeztetni kell arra, hogy a 2006. évi iránymutatás 25. pontja szerint „függetlenül attól, hogy a vállalkozás milyen hosszú időszakon keresztül vett részt a jogsértésben, a Bizottság […] az alapösszegbe beépít egy olyan összeget, mely az eladások értékének 15 és 25%-a között mozog, annak érdekében, hogy a vállalkozásokat elrettentsék attól, hogy egyáltalán árrögzítésről, piacfelosztásról és termeléskorlátozásról szóló horizontális megállapodásokat kössenek". Egyebekben „[a] Bizottság más jogsértések esetén is alkalmazhat ilyen kiegészítő összeget", valamint „[a]nnak eldöntésére, hogy adott esetben az eladások értékének mekkora hányada alkalmazandó, a Bizottság figyelembe fog venni bizonyos – főként a 22. pontban meghatározott – tényezőket", mint például „a jogsértés jellege, az érintett felek összesített piaci részesedése, a jogsértés földrajzi kiterjedése, valamint az, hogy a jogsértés megvalósult-e".

136 A jelen ügyben a Bizottság a kiegészítő összegre alkalmazható mértéket 18%-ban állapította meg, és a megtámadott határozat (953) preambulumbekezdésében hivatkozott azokra a megfontolásokra, amelyeket a jogsértés súlyosságával összefüggésben annak jellegével (a megtámadott határozat 19.1.3.1. pontja) és földrajzi kiterjedésével (a megtámadott határozat 19.1.3.3. pontja) kapcsolatban ismertetett.

137 Márpedig a Bíróság egy ilyen indokolást elegendőnek tekintett a 2013. július 11-i Ziegler kontra Bizottság ítéletben (C-439/11 P, EBHT, EU:C:2013:513, 121–124. pont).

138 Következésképpen el kell utasítani a Socitrel által hivatkozott kifogást.

A Socitrel védelemhez való jogának megsértéséről

139 A Socitrel előadja, hogy védelemhez való jogát két ok miatt sértették meg.

140 Egyrészt arra hivatkozik, hogy védelemhez való jogának megsértése következik az eredeti határozat hiányosságaiból, amelyeket részlegesen a Bizottság is elismert az első módosító határozatban.

141 Ennek az érvelésnek nem lehet helyt adni, mivel a Törvényszék a 2010. október 29-i levélben felhívta a Socitrelt arra, hogy az első módosító határozat meghozatalát követően igazítsa ki jogalapjait és kérelmeit, amit az a Törvényszék Hivatalához 2010. december 10-én beérkezett beadványával meg is tett.

142 Másrészt, azon állításokat illetően, amelyek szerint a megtámadott határozat egyes részeit a Bizottság kisötétítette, ami meggátolta a Socitrelt abban, hogy megértse, hogy a Bizottság hogyan számította ki a bírságot, meg kell jegyezni, hogy a Socitrel által hivatkozott valamennyi preambulumbekezdés (a (1142), (1144), (1149), (1157), (1159), (1160), (1165), (1171), (1172), (1175), (1178), (1179), (1181), (1185) és (1188) preambulumbekezdés) más vállalkozások teherviselő képességével kapcsolatos kérelmek értékeléséről szól.

143 Márpedig ilyen esetben a Bizottság köteles garantálni a vállalkozások által a kérelmeikkel együtt részére szolgáltatott adatok bizalmasságát, különösen ha a vállalkozások pénzügyi helyzetére vonatkozó érzékeny adatokról van szó.

144 Ezenkívül a Bizottság megalapozottan hivatkozik arra, hogy a Socitrellel közöltek minden rá vonatkozó értékelési elemet, különösen a teherviselő képességére vonatkozó körülményeket.

145 A Socitrel érvelését ebből következően el kell vetni, és a védelemhez való jog megsértésére alapított kifogás egészét el kell utasítani.

146 Következésképpen az első jogalap egészét el kell utasítani.

2. *A Socitrel által előterjesztett második, az észszerű határidő követelményének megsértésén alapuló jogalapról*

Az alapelvek felidézése

147 Először is az észszerű határidőnek a versenypolitika terén, a közigazgatási eljárások lefolytatása során való tiszteletben tartása uniós jogi alapelvet képez, amelynek betartását az uniós bíróságok biztosítják (lásd: 2012. december 19-i Heineken Nederland és Heineken kontra Bizottság ítélet, C-452/11 P, EU:C:2012:829, 97. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

148 A közigazgatási eljárás észszerű határidejére vonatkozó elvet megerősítette az Európai Unió Alapjogi Chartája 41. cikkének (1) bekezdése, amely szerint „mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit az Unió intézményei, szervei és hivatalai részrehajlás nélkül, tisztességes módon és észszerű határidőn belül intézzék” (2012. június 5-i Imperial Chemical Industries kontra Bizottság ítélet, T-214/06, EBHT, EU:T:2012:275, 284. pont).

149 Másodszor az eljárás észszerű jellegét az egyes ügyekre jellemző körülmények, és különösen azok kontextusa, a felek által az eljárás során tanúsított magatartás, az ügynek a különböző érintett vállalkozások szempontjából fennálló tétje, valamint az ügy bonyolultsága alapján kell értékelni (lásd ebben az értelemben: 1999. április 20-i Limburgse Vinyl Maatschappij és társai kontra Bizottság ítélet, T-305/94–T-307/94, T-313/94–T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 és T-335/94, EBHT, EU:T:1999:80, 126. pont), valamint adott esetben azon információk és indokolások alapján, amelyeket a Bizottság a közigazgatási eljárás során elvégzett vizsgálati cselekményeket érintően adhat.

150 Harmadszor a Bíróság megállapította, hogy lehetséges a közigazgatási eljárás két különböző – az eljárás belső logikájának megfelelő – szakaszának vizsgálata. A kifogásközléssel záruló első szakasz kezdete az az időpont, amikor a Bizottság a közösségi jogalkotó által ráruházott hatáskörében eljárva olyan intézkedést tesz, amelyben kifogásolja a jogsértést, és amelyben lehetővé kell tennie az érintett vállalkozás számára, hogy az eljárás alakulását illetően állást foglaljon. A második szakasz a

kifogásközléstől a végleges határozat elfogadásáig tart. Ennek kell lehetővé tennie a Bizottság számára, hogy a felrótt jogsértés tekintetében végleges határozatot hozzon (2006. szeptember 21-i Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied kontra Bizottság ítélet, C-105/04 P, EBHT, EU:C:2006:592, 38. pont).

151 Negyedszer az ítélkezési gyakorlatból következik, hogy az észszerű határidő elvének a megsértése kétféle következménnyel járhat.

152 Egyrészt abban az esetben, ha az észszerű határidő elvének a megsértése hatást gyakorolt az eljárás kimenetelére, ez a megtámadott határozat megsemmisítését vonhatja maga után (lásd ebben az értelemben: 2006. szeptember 21-i Technische Unie kontra Bizottság ítélet, C-113/04 P, EBHT, EU:C:2006:593, 48. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

153 Meg kell állapítani, hogy a versenyjogi szabályok alkalmazása tekintetében az észszerű határidő túllépése csak a jogsértést megállapító határozat megsemmisítését indokolhatja, és csupán abban az esetben, ha bizonyított, hogy ezen elv megsértése sértette az érintett vállalkozások védelemhez való jogát. Ezen konkrét eseten kívül az észszerű határidőn belül történő határozathozatal kötelezettségének megsértése nincs hatással a 17. rendelet szerinti közigazgatási eljárás érvényességére (lásd: 2003. december 16-i Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied és Technische Unie kontra Bizottság ítélet, T-5/00 és T-6/00, EBHT, EU:T:2003:342, 74. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat, az ítéletet e tekintetben fellebbezés nyomán helybenhagyta: Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied kontra Bizottság ítélet, fenti 150. pont, EU:C:2006:592, 42. és 43. pont).

154 Mivel azonban a védelemhez való jogok tiszteletben tartása, amely elv alapvető jellegét a Bíróság ítélkezési gyakorlata több ízben hangsúlyozta (1983. november 9-i Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin kontra Bizottság ítélet, 322/81, EBHT, EU:C:1983:313, 7. pont), a jelen ügyhöz hasonló eljárások tekintetében alapvető fontosságú, el kell kerülni, hogy e jog orvosolhatatlanul sérüljön a vizsgálati szakasz túlzott elhúzódása miatt, továbbá hogy ez az időtartam megakadályozza az olyan magatartások fennállását cáfoló bizonyítást, amelyek megalapozhatják az érintett vállalkozások felelősségét. Ezért a védelemhez való jog gyakorlása esetleges akadályozásának a vizsgálata nem korlátozódhat arra a szakaszra, amelyben ez a jog ténylegesen érvényesül, vagyis a közigazgatási eljárás második szakaszára. A védelemhez való jog hatékonysága esetleges gyengülésének forrására vonatkozó vizsgálatnak ezen eljárás egészére ki kell terjednie, figyelembe véve annak teljes időtartamát (Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied kontra Bizottság ítélet, fenti 153. pont, EU:C:2006:592, 50. pont).

155 Másrészt abban az esetben, ha az észszerű határidő megsértése nem gyakorol hatást az eljárás kimenetelére, e jogsértés azt eredményezheti, hogy a Törvényszék a korlátlan felülvizsgálati jogkörének gyakorlása keretében a közigazgatási eljárás észszerű határidejének a túllépéséből eredő jogsértés megfelelő orvoslásaként adott esetben csökkenti a kiszabott bírság összegét (lásd ebben az értelemben: Technische Unie kontra Bizottság ítélet, fenti 152. pont, EU:C:2006:593, 202–204. pont; 2011. június 16-i Heineken Nederland és Heineken kontra Bizottság ítélet, T-240/07, EBHT, EU:T:2011:284, 429. és 434. pont, melyet fellebbezés nyomán helybenhagyott a Heineken Nederland és Heineken kontra Bizottság ítélet, fenti 147. pont, EU:C:2012:829, 100. pont).

A második jogalap megalapozottságáról

156 A Socitrel lényegében azt adja elő, hogy a Bizottság figyelmen kívül hagyta az észszerű határidő követelményét azáltal, hogy az eredeti határozatot csak közel nyolc évvel a közigazgatási eljárás megindítása után fogadta el, ami álláspontja szerint hátrányosan érintette védelemhez való joga

tiszteletben tartását, figyelemmel többek között a tekintetében történt átszervezésekre, valamint azokra a nehézségekre, amelyekkel az ellentétes bizonyítékok beszerzése során szembesült, tekintettel arra, hogy az idők folyamán személyzetének különböző tagjai távoztak.

157 A fentiekből következően ahhoz, hogy a hosszú időtartamú közigazgatási eljárás a megtámadott határozat megsemmisítéséhez, vagy a bírság összegének a csökkentéséhez vezethessen, ezen eljárás tartamának túlzottnak kell minősülnie.

158 A jelen ügyben a közigazgatási eljárás négy egymást követő szakaszból állt, amely közül az első megelőzte a kifogásközlést, míg a három másik későbbi, mint a kifogásközlés.

159 Az első szakasz 2002. január 9-én kezdődött azzal, hogy a Bundeskartellamt a Bizottság rendelkezésére bocsátotta a fenti 21. pontban említett dokumentumokat, és 2008. szeptember 30-án zárult a kifogásközlés elfogadásával.

160 A második szakasz ezzel kezdődött meg (lásd a fenti 32–37. pontot), és az eredeti határozat 2010. június 30-i elfogadásával zárult.

161 A Bizottság a keresetek első sorozatának benyújtását követően (melyekre a fenti 10. pont emlékeztet) 2010. szeptember 30-án elfogadta az első módosító határozatot (lásd a fenti 4. pontot) különböző olyan hibák helyesbítése céljából, amelyeket az eredeti határozatban észlelt, és ezzel lezárult a közigazgatási eljárás harmadik szakasza.

162 Végezetül 2011. április 4-én lezárult a közigazgatási eljárás negyedik szakasza azzal, hogy a Bizottság elfogadta a második módosító határozatot, amellyel csökkentette egyrészt az ArcelorMittal, az ArcelorMittal Verderio, az ArcelorMittal Fontaine és az ArcelorMittal Wire France, és másrészt az SLM és az Ori Martin tekintetében kiszabott bírság összegét (lásd a fenti 6. pontot).

163 Először is meg kell állapítani, hogy a Socitrel által előterjesztett jogalap csupán a közigazgatási eljárás első két szakaszára vonatkozik.

164 A Törvényszék 2014. május 8-án, az 1991. május 2-i eljárási szabályzat 64. cikkében előírt pervezető intézkedések keretében írásbeli kérdést tett fel a Bizottságnak annak érdekében, hogy részletes leírást kapjon a 2002. szeptember 19-i és 20-i vizsgálat nyomán az eredeti határozat elfogadásának időpontjáig általa tett lépésekről.

165 A Bizottság a Törvényszék Hivatalához 2014. június 6-án benyújtott beadvánnyal eleget tett e kérésnek.

166 A Törvényszék Hivatala 2014. június 16-án megküldte a Socitrelnek a Bizottság válaszának másolatát.

167 A Bizottság a válaszában részletesen és meggyőzően kifejti azokat a lépéseket, amelyeket a teljes közigazgatási eljárás során teljesített, valamint azokat az indokokat, amelyek miatt az eljárás 2002-től 2010-ig tartott.

168 A jelen ügyben számos tényező magyarázza a közigazgatási eljárás tartamát.

169 E tekintetben figyelembe kell venni a kartell tartamát (több mint 18 év), különösen nagy földrajzi kiterjedését (a kartell a tagállamok többségét érintette), a kartell földrajzi és időbeli szerveződését (a 41–53. pontban leírt különböző klubok), a különböző klubok kereteiben tartott találkozók számát (több mint 500), az érintett vállalkozások számát (17), az engedékenység iránti kérelmek számát (lásd a fenti 22. és 27., valamint az azt követő pontokat), az ennek keretében rendelkezésre bocsátott vagy a helyszíni vizsgálatok során szerzett, különböző nyelveken készített, és a Bizottság által vizsgálandó dokumentumok különlegesen jelentős terjedelmét, a különböző kiegészítő információkéréseket, amelyeket a Bizottságnak a különböző érintett vállalkozásokhoz kellett intéznie a kartell egyre

teljesebb megértésének megfelelően (lásd a fenti 24. és az azt követő pontokat, valamint a fenti 36. és az azt követő pontokat), a kifogásközlés címzettjeinek számát (több mint 40), az eljárási nyelvek számát (8), valamint a fizetési képességgel kapcsolatos különböző kérelmek számát (14).

170 A Törvényszék a Bizottság által szolgáltatott információk alapján, melyek az ügy különleges összetettségét tanúsítják, úgy véli, hogy az eljárás első két szakaszának különlegesen hosszú időtartama ellenére az nem minősül túlzottnak. Következésképpen a Bizottság nem hagyta figyelmen kívül az észszerű határidőt.

171 E megállapítást nem kérdőjelezik meg a Socitrel által előterjesztett, annak alátámasztását célzó érvek, hogy védelemhez való jogát megsértették, mivel 2002 és 2008 között a Companhia Previdente csoport jelentősen átalakult a több társaság megszerzéséhez kapcsolódó átszervezések eredményeként – a csoport létszáma 21 jogalanyról 27 jogalanyra nőtt –, és a kifogásközlés Socitrel által történt átvételének 2008. szeptemberi időpontjától kezdve a vele szemben kifogásolt tények olyan távoliak voltak, hogy a közvetlenül érintett személyek egyike sem volt már ott, illetve nem volt képes visszaemlékezni.

172 Az ilyen érvek ugyanis túl homályosak ahhoz, hogy le lehessen mérni azok konkrét hatását a Socitrel védelemhez való jogára. E tekintetben rá kell mutatni arra, ahogy az a Bizottság által a pervezető intézkedésekre adott válaszban kifejtésre került, hogy a Socitrel a Bizottság első információkérését 2004. február 11-én kapta meg, és e kérés egyértelműen megjelölte a vizsgálat tárgyát és terjedelmét mind tárgyi, mind időbeli síkon. Ezen időponttól kezdve a Socitrelnek tehát megvolt a lehetősége arra, hogy összegyűjtsön és a Bizottság elé terjesszen minden olyan bizonyítékot, amelyet a Bizottságnak adandó válasz szempontjából relevánsnak ítélt. Ennélfogva nem hivatkozhat saját gondatlanságára a védelmét szolgáló esetleges bizonyítékok összegyűjtése és megőrzése tekintetében. Ehhez hasonlóan, bármilyen azzal kapcsolatos érvelés híján, amely alapján meg lehetne érteni, hogy a 2002. szeptember és 2004. február közötti másfél éves időtartam, amelynek során a Bizottság megismerte a vizsgálat során beszerzett vagy az engedékenység iránti kérelmekkel összefüggésben benyújtott dokumentumokat, mennyiben hatott hátrányosan a Socitrel védelemhez való jogának gyakorlására, a Törvényszék nem tekintheti úgy, hogy ez az időtartam számára a jelen ügyben hátrányos lehetett.

173 Ebből következően a második jogalapot el kell utasítani.

3. *A Socitrel által előterjesztett harmadik, a Bizottságot terhelő gondossági kötelezettség és a védelemhez való jog megsértésén, valamint a tisztesség, a jóhiszeműség és a bizalomvédelem elvének megsértésén alapuló jogalapról*

Az alapelvek felidézése

174 Először is emlékeztetni kell, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében a bizalomvédelem elve az Unió egyik alapelve. Az ítélkezési gyakorlat szerint a bizalomvédelem elvére való hivatkozás jogának fennállásához három feltétel teljesülése szükséges. Először is az adminisztrációnak pontos, feltétel nélküli és ellentmondásmentes, jogosultsággal rendelkező és megbízható forrásokból származó biztosítékokat kell nyújtania az érdekelt számára. Másodszor e biztosítékoknak jogos bizalmat kell kelteniük abban a személyben, akihez intézik őket. Harmadszor a megadott biztosítékoknak összhangban kell állniuk az alkalmazandó szabályokkal (lásd: 2011. szeptember 9-i Deltafina kontra Bizottság ítélet, T-12/06, EBHT, EU:T:2011:441, 190. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

175 Egyébként az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a gondossági kötelezettség magában foglalja a Bizottság azon kötelezettségét, hogy az adott ügy valamennyi releváns körülményét gondosan és pártatlanul vizsgálja meg (lásd: 1991. november 21-i Technische Universität München ítélet, C-269/90, EBHT, EU:C:1991:438, 14. pont; 2013. szeptember 16-i ATC és társai kontra Bizottság ítélet, T-333/10, EBHT, EU:T:2013:451, 84. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

176 Az is ismételten kimondásra került, hogy jogszerű, és a megfelelő közigazgatási ügyintézés érdekeit szolgálja, ha egy intézmény kijavítja a határozat hibáit és hiányosságait (lásd ebben az értelemben: 2006. december 14-i Németország kontra Bizottság ítélet, T-314/04 és T-414/04, EU:T:2006:399, 45. pont; 2007. november 22-i Investire Partecipazioni kontra Bizottság végzés, T-418/05, EU:T:2007:354, 40. pont).

A harmadik jogalap megalapozottságáról

177 A Socitrel lényegében arra hivatkozik, hogy már az eredeti határozat meghozatalát követően arról tájékoztatta a Bizottság, hogy e határozatot módosítani fogják. Ilyen módon a Socitrelnek anélkül kellett benyújtania a keresetet, hogy ismerte volna a vele szemben bírságot kiszabó határozat valódi tartalmát. A Bizottság ezáltal elmulasztotta gondossági kötelezettsége teljesítését – amit, ha szükséges, az is alátámaszt, hogy a Bizottság ezt követően másodszor is módosította a határozatot, anélkül, hogy e második módosító határozatot közölték volna a Socitrellel –, továbbá megsértette a Socitrel védelemhez való jogát is.

178 Ennek az érvelésnek azonban nem lehet helyt adni.

179 A Bizottság ugyanis nem hagyhatja, hogy fennmaradjon a jogrendben egy hibákat vagy hiányosságokat tartalmazó határozat, és e tekintetben jogszerű, és a megfelelő közigazgatási ügyintézés érdekeit szolgálja, ha egy intézmény kijavítja az eredeti határozat hibáit és hiányosságait (lásd: a fenti 176. pontban hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

180 Ennélfogva nem kifogásolható, hogy a Bizottság az első módosító határozat révén kijavította azokat a hibákat és hiányosságokat, amelyek meglétét az eredeti határozatban megállapította.

181 Hangsúlyozni kell, hogy a Bizottság ezáltal bővítette a megtámadott határozat indokolását is.

182 Vitathatatlan, hogy az első módosító határozatot a Bizottság különböző, eredetileg az eredeti határozat ellen irányuló keresetek, így a felperesek kereseteinek benyújtását követően fogadta el. Ugyanakkor a Socitrelt – a keresetet benyújtó többi vállalkozáshoz hasonlóan – a Törvényszék felkérte arra, hogy e határozat meghozatalát követően szükség esetén igazítsa ki jogalapjait és kérelmeit.

183 Márpedig meg kell állapítani, hogy a Socitrel a Törvényszék Hivatalához 2010. december 10-én benyújtott beadványával az első módosító határozatra figyelemmel kiigazította jogalapjait és kérelmeit.

184 Ezenfelül, noha nem volt a második módosító határozat címzettje, a Socitrel a Törvényszék kezdeményezésére kapott abból egy példányt, és a Törvényszék felhívta, hogy szükség esetén igazítsa ki jogalapjait és kérelmeit, amit jogalapjai vonatkozásában a Törvényszék Hivatalához 2011. augusztus 2-án benyújtott beadványával a Socitrel meg is tett.

185 Ennélfogva nem állíthatja, hogy a Bizottság a módosító határozatok kapcsán megsértette védelemhez való jogát.

186 A Socitrel előadja azt is, hogy a Bizottság megsértette a bizalomvédelem elvét, valamint a tisztesség és a jóhiszeműség elvét, az utóbbi két elvre való hivatkozásának indokai azonban a keresetlevélben nem kerültek egyértelműen pontosításra.

187 Amennyiben ezzel az érveléssel a Socitrel azt kívánja előadni, hogy az eredeti határozat kijavításával a Bizottság megakadályozta, hogy az eredeti határozat ellen irányuló keresete eredményes legyen, meg kell állapítani, hogy a Bizottság a helyes ügyintézés érdekében megalapozottan javította ki a Törvényszék döntését megelőzően a hibákat és hiányosságokat tartalmazó eredeti határozatot.

188 Ebből következően, azáltal, hogy fenntartja a hibákat és hiányosságokat tartalmazó határozatot a Törvényszék általi esetleges megsemmisítéséig, a közigazgatási szerv tehát nem képes semmilyen megbízható és feljogosított forrásból származó pontos, feltétel nélküli és ellentmondásmentes biztosítékot nyújtani a Socitrel számára.

189 A Bizottsággal szemben nem lehet továbbá tisztességtelen és rosszhiszemű magatartásra sem hivatkozni pusztán azon tény alapján, hogy módosított egy olyan határozatot, amely saját bevallása szerint különböző hibákat és hiányosságokat tartalmazott.

190 Ebből következően a harmadik jogalap egészét el kell utasítani.

4. *A Socitrel által előterjesztett negyedik és a Companhia Previdente által előterjesztett első három, az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésének, az 1/2003 rendelet 23. cikke (2) bekezdésének, az arányosság és a személyes felelősség, valamint az ártatlanság vélelme elvének megsértésén, illetve az indokolás hiányán, valamint a Bizottság korábbi határozathozatali gyakorlatának figyelmen kívül hagyásán alapuló jogalapról, amennyiben a Bizottság túllépte a Socitrellel szemben kiszabható bírság összegének felső határát*

A Socitrel által előterjesztett negyedik jogalap első részéről és a Companhia Previdente által előterjesztett első és második jogalapról, amelyek azon alapulnak, hogy a Bizottság tévesen állapította meg a Companhia Previdente egyetemleges felelősségét, és ebből következően azon, hogy a forgalom 10%-ának megfelelő felső határt tévesen számította ki a Socitrel forgalma helyett a Companhia Previdente forgalma alapján

A tényállás felidézése

191 A Companhia Previdente olyan társaság, amely különböző társaságokban fennálló részesedéseket kezel.

192 1994 és 1998 között 21,2%-os közvetlen részesedéssel rendelkezett a Socitrelben, és 70%-os részesedéssel a Preside SGPS-ben, amely a Socitrel 70,6%-os tulajdonosa volt.

193 1998. december 30. és 2002. szeptember 19. között a Companhia Previdente részesedése 100%-os volt a Preside SGPS-ben.

194 Nem vitatott, hogy így a Companhia Previdente ezen időszak során 91,8% és 93,7%. közötti részesedéssel rendelkezett a Socitrelben.

195 Egyéként a jogsértés megszűnésének időpontját követően a Companhia Previdente megvásárolt különböző társaságokat, köztük az Emesát, a Galycast és az ITC-t; a Bizottság mindhárom társasággal szemben szankciót alkalmazott a kartellben való részvételük miatt.

A megtámadott határozat felidézése

196 A megtámadott határozat (765)–(768) preambulumbekezdése értelmében:

„(765) 1994 és 1998 vége között [a Companhia Previdente] 21,2%-os közvetlen részesedéssel rendelkezett a Socitrelben, és 70%-os részesedéssel a Preside SGPS-ben, amely ugyanezen időszak folyamán a Socitrel 70,6%-os tulajdonosa volt. 1998. december 30. és 2002 vége között a Companhia Previdente a Preside SGPS 100%-os tulajdonosa volt, és a Preside SGPS közvetítésével közvetlenül vagy közvetve a Socitrel tőkéjének 91,8–93,7%-át ellenőrizte. Ahogyan a (32) preambulumbekezdésben kifejtettük, legalább 1994 eleje és 2002 vége között számos stabil személyes kapcsolat állt fenn a Socitrel és a Companhia Previdente között.

(766) A Companhia Previdente előadja, hogy nem lehet őt a Socitrellel egyetemlegesen felelőssé nyilvánítani, mivel nem gyakorolt meghatározó befolyást a Socitrel magatartására. Először is, előadja, hogy a Bizottság nem ismertetett olyan konkrét tényeket, amelyek alapján következtetést lehetne levonni a Companhia Previdente által a Socitrelre gyakorolt meghatározó befolyást illetően. Ezenkívül előadja, hogy 1999-ig, amikor a Socitrel szinte 100%-os leányvállalatává vált, nem lehet alkalmazni a meghatározó befolyás vélelmét. A két vállalkozás eltérő tevékenységeket folytató elkülönült jogalanyokat alkotott, és a Socitrel önálló volt kereskedelmi tevékenységében. Ezt mutatja az a tény is, hogy miután megvásárolta a Socitrelt, annak ügyvezetése nem változott, és teljesen független maradt. Ehhez hasonlóan, a Companhia Previdente társasági jogainak és olyan kötelezettségeinek gyakorlására szorítkozott, mint a Socitrel éves beszámolóinak jóváhagyása és a döntéshozatal az osztalékpolitikát és a tőkestruktúrával kapcsolatos politikát illetően. A Companhia Previdente végül előadja, hogy igazgatótanácsának tagjai nem ügyvezetői funkcióban vettek részt a Socitrel igazgatótanácsában, valamint hogy a portugál társasági jog szerint a Socitrel igazgatótanácsában való ilyen részvétel személyes jellegű volt, és nem az anyavállalat képviseletében történt.

(767) Noha a Bizottság úgy ítéli meg, hogy a meghatározó befolyás gyakorlásának vélelme alkalmazandó az 1998. december 30. és 2002 vége közötti időszakra, amikor a Companhia Previdente a Socitrel tőkéjének 91,8–93,7%-át ellenőrizte, a Companhia Previdente által előadott érveknek semmiképpen sem lehet helyt adni, figyelemmel a két vállalkozás között 1994 eleje és 2002 vége között fennálló számos stabil személyes kapcsolatra, ahogyan azt a jelen határozat (32) preambulumbekezdésében ismertettük. A Bizottság különösen azt hangsúlyozza, hogy P. B., L. F. és A. S. nem csupán mindkét vállalkozás igazgatótanácsának tagjai voltak, hanem ezenkívül rendszeresen és folyamatosan részt vettek a kartell találkozóin a Socitrel nevében. Ennélfogva a Bizottság úgy ítéli meg, hogy a Companhia Previdente meghatározó befolyást gyakorolt a Socitrel magatartására az utóbbi kartellben való részvételének teljes időtartama alatt (lásd a (694) preambulumbekezdést).

(768) Következésképpen a [Socitrel] és a [Companhia Previdente] a jelen határozat címzettjei. A [Socitrel] felelős a kartellben való közvetlen részvételéért az 1994. április 7. és 2002. szeptember 19. közötti időszak folyamán. A [Companhia Previdente] a [Socitrellel] egyetemlegesen felel ugyanazon időszak vonatkozásában.”

Az alapelvek felidézése

197 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a vállalkozás fogalma valamennyi jogalanyt magában foglalja, aki gazdasági tevékenységet folytat, a jogalany jogállásától és finanszírozásának módjától függetlenül. E tekintetben a Bíróság kifejtette egyfelől, hogy ezen összefüggésben a vállalkozás fogalmát úgy kell értelmezni, hogy az gazdasági egységet jelent, még akkor is, ha jogi szempontból e gazdasági egység több természetes vagy jogi személyből áll, és másfelől, hogy ha ilyen gazdasági egység sérti meg a

versenyszabályokat, a személyes felelősség elve szerint neki kell felelnie ezért a jogsértésért (lásd: 2011. szeptember 29-i Elf Aquitaine kontra Bizottság ítélet, C-521/09 P, EBHT, EU:C:2011:620, 53. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

198 Az állandó ítélkezési gyakorlatból következik szintén az is, hogy az anyavállalatnak lehet betudni a leányvállalat magatartását, ha az – jóllehet külön jogi személyiséggel rendelkezik – nem önállóan határozza meg saját magatartását a piacon, hanem lényegében azokat az utasításokat követi, amelyeket az anyavállalat ad a számára, különös tekintettel az említett két jogi személy közötti gazdasági, szervezeti és jogi kapcsolatokra (lásd: Elf Aquitaine kontra Bizottság ítélet, fenti 197. pont, EU:C:2011:620, 54. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

199 Ilyen helyzetben ugyanis, mivel az anyavállalat és leányvállalata ugyanazon gazdasági egység részét képezi, és ezáltal az EUMSZ 101. cikk értelmében egyetlen vállalkozásnak minősül, a Bizottság jogosult a bírságkiszabó határozatot az anyavállalatnak címezni anélkül, hogy köteles lenne az utóbbinak a jogsértésben való személyes részvételét bizonyítani (lásd: Elf Aquitaine kontra Bizottság ítélet, fenti 197. pont, EU:C:2011:620, 55. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Így nem szükségszerűen az anyavállalat és a leányvállalat közötti, jogsértéssel kapcsolatos felbujtói kapcsolat, sőt, nem is az előbbinek jogsértésben való részvétele, hanem az a tény jogosítja fel a Bizottságot arra, hogy az anyavállalatnak címezzen bírságokat kiszabó határozatot, hogy az érintett társaságok az EUMSZ 101. cikk értelmében egy vállalkozást alkotnak (Aquitaine Elf kontra Bizottság ítélet, fenti 197. pont, EU:C:2011:620, 88. pont).

200 Világossá kell tenni, hogy az ítélkezési gyakorlat szerint a Bizottság nem szorítkozhat annak megállapítására, hogy a vállalkozás meghatározó befolyást gyakorolhatott a másik vállalkozásra, anélkül hogy szükséges lenne annak vizsgálata, hogy e befolyást valóban gyakorolta-e. Ezen ítélkezési gyakorlatból éppen ellenkezőleg az következik, hogy főszabály szerint a Bizottság feladata e meghatározó befolyásnak a ténybeli bizonyítékok – többek között különösen az egyik vállalkozás másik vállalkozás feletti irányításának esetleges lehetősége – alapján való bizonyítása (lásd ebben az értelemben: 2003. október 2-i Aristrain kontra Bizottság ítélet, C-196/99 P, EBHT, EU:C:2003:529, 95–99. pont; 2005. június 28-i Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság ítélet, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P és C-213/02 P, EBHT, EU:C:2005:408, 118–122. pont; 2002. március 20-i HFB és társai kontra Bizottság ítélet, T-9/99, EBHT, EU:T:2002:70, 527. pont).

201 Ugyanakkor a Bíróság kimondta, hogy abban a különös esetben, ha az anyavállalat 100%-os részesedéssel rendelkezik az uniós versenyjog szabályait sértő magatartást folytató leányvállalatában, egyrészről ezen anyavállalat meghatározó befolyást gyakorolhat e leányvállalat magatartására, másrészről pedig fennáll azon megdönthető vélelem, amely szerint az említett anyavállalat ténylegesen meghatározó befolyást gyakorol leányvállalata magatartására (a továbbiakban: „a meghatározó befolyás tényleges gyakorlására vonatkozó vélelem”) (lásd: Elf Aquitaine kontra Bizottság ítélet, fenti 197. pont, EU:C:2011:620, 56. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

202 E körülmények között elegendő, ha a Bizottság bizonyítja, hogy valamely leányvállalatnak az anyavállalata az egyedüli tulajdonosa, ahhoz, hogy arra következtethessen, hogy ez utóbbi meghatározó befolyást gyakorol e leányvállalat üzletpolitikájára. A Bizottságnak ezt követően módjában áll az anyavállalat egyetemleges felelősségét megállapítani a leányvállalatával szemben kiszabott bírság megfizetését illetően, kivéve ha a fenti vélelem megdöntésére köteles anyavállalat elegendő bizonyítékot terjeszt elő annak bizonyításához, hogy a leányvállalata önálló piaci magatartást követ (lásd: Elf Aquitaine kontra Bizottság ítélet, fenti 197. pont, EU:C:2011:620, 57. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

203 Meg kell állapítani, hogy bár a Bíróság a leányvállalat 100%-os tulajdonán kívül más körülményekre is hivatkozott, például arra a tényre, hogy nem vitatták az anyavállalatnak a leányvállalata üzletpolitikájára gyakorolt befolyását, és a két társaságnak közös volt a képviselete a közigazgatási eljárás során (2000. november 16-i Stora Kopparbergs Bergslags kontra Bizottság ítélet, C-286/98 P,

EBHT, EU:C:2000:630, 28. és 29. pont), továbbra is igaz, hogy e körülményeket a Bíróság nem abból a célból állapította meg, hogy a vélelem alkalmazását további, a befolyásnak az anyavállalat általi tényleges gyakorolására vonatkozó valószínűsítő körülmények előterjesztésétől tegye függővé (lásd ebben az értelemben: 2009. szeptember 10-i Akzo Nobel és társai kontra Bizottság ítélet, C-97/08 P, EBHT, EU:C:2009:536, 60–62. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Másként fogalmazva a Bizottság nem köteles arra, hogy a meghatározó befolyás tényleges gyakorlására vonatkozó vélelemnek az adott esetben való alkalmazása érdekében egyéb valószínűsítő körülményeket terjesszen elő azokon túlmenően, amelyek e vélelem alkalmazhatóságát és érvényességét bizonyítják (lásd ebben az értelemben: Elf Aquitaine kontra Bizottság ítélet, fenti 197. pont, EU:C:2011:620, 63. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

204 Ugyanakkor azon anyavállalat, amely a leányvállalata tőkéjében szinte kizárólagos részesedéssel rendelkezik, főszabály szerint a kizárólagos tulajdonoshoz hasonló helyzetben van azon képességét illetően, hogy leányvállalatának magatartására meghatározó befolyást gyakoroljon, tekintettel a közte és az említett leányvállalat közötti gazdasági, szervezeti és jogi kapcsolatokra. Következésképpen a Bizottság jogosan alkalmazta e helyzetben ugyanazon bizonyítási rendszert, azaz azon vélelmet, hogy az említett anyavállalat valóban élt azon képességével, hogy leányvállalatának magatartására meghatározó befolyást gyakoroljon. Nincs azonban kizárva, hogy bizonyos esetekben a kisebbségi részesedéssel rendelkezők a leányvállalat tekintetében olyan jogokkal rendelkezhetnek, amelyek megkérdőjelezhetik a fent említett analógiát (2009. szeptember 30-i Arkema kontra Bizottság ítélet, T-168/05, EU:T:2009:367, 53. pont, fellebbezés nyomán helybenhagyta: 2011. szeptember 29-i Arkema kontra Bizottság ítélet, C-520/09 P, EBHT, EU:C:2011:619).

205 A meghatározó befolyás tényleges gyakorlására vonatkozó vélelem egyrészt különösen a versenyszabályokkal – így többek között az EUMSZ 101. cikkel – ellentétes magatartások elrettentő szankciókkal történő megtorlására, illetve azok megismétlésének megelőzésére vonatkozó célkitűzés, másrészt egyes uniós alapelvek, így különösen az ártatlanság vélelme, a büntetések egyéniesítésének és a jogbiztonságnak az elve, valamint a védelemhez való jog, ideértve a fegyveregyenlőség elve közötti egyensúly megteremtésére törekszik. E vélelem éppen ezért megdönthető (Elf Aquitaine kontra Bizottság ítélet, fenti 197. pont, EU:C:2011:620, 59. pont).

206 Emlékeztetni kell egyébiránt egyrészt arra, hogy e vélelem azon a megállapításon alapul, miszerint egészen rendkívüli körülmények hiányában az a társaság, amelynek egy leányvállalat a kizárólagos tulajdonában van, pusztán e tulajdon alapján meghatározó befolyást gyakorolhat e leányvállalat magatartására, másrészt pedig e befolyás tényleges gyakorlásának hiánya általában könnyebben igazolható azon jogalanyok által, amelyekkel szemben e vélelem felállításra kerül (Elf Aquitaine kontra Bizottság ítélet, fenti 197. pont, EU:C:2011:620, 60. pont).

207 E feltételek mellett amennyiben elegendő lenne, hogy valamely érintett fél a szóban forgó vélelmet alá nem támasztott kijelentésekkel döntse meg, e vélelem nagyrészt elvesztené az értelmét (Elf Aquitaine kontra Bizottság ítélet, fenti 197. pont, EU:C:2011:620, 61. pont).

208 Egyébként az állandó ítélkezési gyakorlatból az következik, hogy önmagában az a körülmény, hogy az anyavállalat holding, nem elég annak kizárásához, hogy e vállalkozás leányvállalatára meghatározó befolyást gyakorolt. A társaságok csoportjának kontextusában ugyanis a holdingnak, amely egyebek mellett a csoporton belüli pénzügyi befektetéseket koordinálja, az a feladata, hogy a különböző társaságokban meglévő részesedéseket egyesítse, és e társaságok egységes irányítását biztosítsa többek között a költségvetés ellenőrzése révén (lásd ebben az értelemben: 2008. október 8-i Schunk és Schunk Kohlenstoff-Technik kontra Bizottság ítélet,, T-69/04, EBHT, EU:T:2008:415, 63. pont; 2011. július 13-i Shell Petroleum és társai kontra Bizottság ítélet, T-38/07, EBHT, EU:T:2011:355, 70. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2012. június 29-i E.ON Ruhrgas és E.ON kontra Bizottság ítélet, T-360/09, EBHT, EU:T:2012:332, 283. pont).

209 Annak megállapítása érdekében, hogy a leányvállalat önálló módon határozza-e meg piaci magatartását, az említett leányvállalat és az anyavállalat közötti valamennyi releváns gazdasági, szervezeti és jogi kapcsolatot is figyelembe kell venni, amelyek az adott esettől függően változhatnak, ezért nem képezhetik kimerítő felsorolás tárgyát (Akzo Nobel és társai kontra Bizottság ítélet, fenti 203. pont, EU:C:2009:536, 74. pont).

210 Nem lehet ezt az értékelést egyedül a leányvállalat stricto sensu üzletpolitikájával összefüggő bizonyítékokra, például a forgalmazási és árstratégiára korlátozni. Különösen nem lehet a meghatározó befolyás tényleges gyakorlására vonatkozó vélelmet kizárólag annak a bizonyításával megdönteni, hogy a leányvállalat anélkül irányítja az üzletpolitikájának e meghatározott aspektusait, hogy utasításokat kapna e tekintetben (lásd: 2011. június 16-i FMC kontra Bizottság ítélet, T-197/06, EBHT, EU:T:2011:282, 105. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Ebből következik, hogy a leányvállalat önállósága nem bizonyítható pusztán annak bemutatásával, hogy a leányvállalat a jogsértéssel érintett termékek forgalmazásával kapcsolatos politikájának egyes meghatározott vonatkozásait önállóan irányítja (a fent hivatkozott FMC kontra Bizottság ítélet, EU:T:2011:282, 106. pont).

211 Ugyanígy meg kell állapítani, hogy figyelemmel arra, hogy a leányvállalat önállóságát nem kizárólag a vállalkozás működése irányításának vonatkozásában kell vizsgálni, önmagában az a tény, hogy a leányvállalat az érintett piacon soha nem alkalmazott az anyavállalat javára sajátos információs politikát, nem elegendő az előbbi önállóságának bizonyításához (FMC kontra Bizottság ítélet, fenti 210. pont, EU:T:2011:282, 145. pont).

212 Ezenfelül azon tény, hogy az ügy irataiból nem tűnik ki, hogy az anyavállalat utasításokat adott leányvállalatának, nem bizonyíthatja, hogy ilyen utasítások nem is léteztek (lásd: Arkema kontra Bizottság ítélet, EU:T:2011:251, fenti 204. pont, 118. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

213 Arra is emlékeztetni kell, hogy az uniós bíróság úgy ítéli meg, hogy az anyavállalatnak a leányvállalata vezető szerveiben való képviselete releváns bizonyítéka a leányvállalat kereskedelmi politikája felett gyakorolt tényleges ellenőrzésnek (2012. szeptember 27-i Total kontra Bizottság ítélet, T-344/06, EU:T:2012:479, 73. pont; lásd még ebben az értelemben: 2007. április 26-i Bolloré és társai kontra Bizottság ítélet, T-109/02, T-118/02, T-122/02, T-125/02, T-126/02, T-128/02, T-129/02, T-132/02 és T-136/02, EBHT, EU:T:2007:115, 137. pont; FMC kontra Bizottság ítélet, fenti 210. pont, EU:T:2011:282, 150. pont).

214 Végül ezenfelül megállapítható az anyavállalat felelőssége a leányvállalat által elkövetett jogsértésért akkor is, ha a csoporton belül nagyszámú operatív társaság létezik (Limburgse Vinyl Maatschappij és társai kontra Bizottság ítélet, fenti 149. pont, EU:T:1999:80, 989. pont; 2012. szeptember 27-i Shell Petroleum és társai kontra Bizottság ítélet, T-343/06, EBHT, EU:T:2012:478, 52. pont).

A Socitrel által előterjesztett negyedik jogalap első részének és a Companhia Previdente által előterjesztett első és második jogalap megalapozottságáról

215 Emlékeztetni kell arra, hogy a Socitrel felelősségét az 1994. április 7. és 2002. szeptember 19. közötti időszak vonatkozásában állapították meg, valamint hogy a Companhia Previdente egyetemleges felelősségét ugyanezen jogsértési időszak vonatkozásában rögzítették.

216 Meg kell ugyanakkor különböztetni egyrészt az 1994. április 7. és 1998. december 29. közötti időszakot, amelynek vonatkozásában a Bizottság lényegében úgy ítélte meg, hogy rendelkezik a Companhia Previdente által a Socitrelre gyakorolt meghatározó befolyás fennállására vonatkozó bizonyítékokkal, másrészt pedig az 1998. december 30. és 2002. szeptember 19. közötti időszakot, amelynek

vonatkozásában úgy tekintette, hogy tekintettel a Companhia Previdente Socitrelben fennálló részesedésének mértékére, alkalmazható a meghatározó befolyás tényleges gyakorlására vonatkozó vélelem.

217 A felperesek lényegében arra hivatkoznak először is, hogy a Companhia Previdente felelőssége nem állapítható meg, mivel a jogsértést kizárólag a Socitrel követte el, és semmilyen bizonyíték nem támasztja alá, hogy az anyavállalat részt vett a jogsértésben, vagy akár pusztán csak tudott róla, másodszor, hogy a Bizottság nem alkalmazhatja a meghatározó befolyás tényleges gyakorlására vonatkozó vélelmet, mivel a Companhia Previdente soha nem rendelkezett 100%-os részesedéssel leányvállalatában, harmadszor, mindenféleképpen olyan bizonyítékokat terjesztenek elő, amelyek megdöntik ezt a vélelmet, és végül negyedszer, hogy az 1994. április 7. és 1998. december 29. közötti időszak vonatkozásában a Bizottság pusztán arra hivatkozott, hogy a Companhia Previdente és a Socitrel között „erős személyes kapcsolatok" állnak fenn, valamint arra, hogy egyes, a két társaság esetében közös igazgatók tudomással bírtak a kartellről, anélkül azonban, hogy figyelembe vette volna a társaságok által az anyavállalat részéről leányvállalatára gyakorolt meghatározó befolyás hiányára vonatkozóan előterjesztett érveket.

218 Egyik ilyen érvnek sem lehet azonban helyt adni.

219 Az alábbiakban egymás után megvizsgáljuk a Companhia Previdente felelősségét leányvállalata jogsértő magatartásáért, a Companhia Previdente által az 1994. április 7. és 1998. december 29. közötti időszak során a Socitrelre gyakorolt meghatározó befolyás gyakorlására vonatkozó bizonyítékokat, azt, hogy a Bizottság alkalmazhatta-e a meghatározó befolyás tényleges gyakorlására vonatkozó vélelmet az 1998. december 30. és 2002. szeptember 19. közötti időszak vonatkozásában, végül pedig a felperesek által előterjesztett azon érveket, amelyek egyszerre irányulnak az 1994. április 7. és 1998. december 29. közötti időszak során az ilyen befolyás gyakorlása elmaradásának bizonyítására, valamint a későbbi időszak vonatkozásában az ilyen befolyás gyakorlására vonatkozó vélelem megdöntésére.

– A Companhia Previdente leányvállalata jogsértő magatartásáért fennálló felelősségéről

220 Azzal kapcsolatban, hogy a Companhia Previdentét állítólagosan nem terheli felelősség a jogsértő magatartás miatt, amely kizárólag a Socitrelnek tudható be, emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság fenti 199. pontban felidézett állandó ítélkezési gyakorlata szerint nem szükséges bizonyítani az anyavállalat jogsértésben való személyes részvételét ahhoz, hogy az említett jogsértés miatt vele szemben bírságot kiszabó határozatot neki lehessen címezni.

221 A felperesek azon érvelésének, amely szerint a jogsértés nem tudható be a Companhia Previdentének, mivel maga nem követte el azt, ebből következően nem lehet helyt adni, ennélfogva ezt a kifogást el kell utasítani.

– Az 1994. április 7. és 1998. december 29. közötti időszakról, valamint a Companhia Previdente által a Socitrelre gyakorolt meghatározó befolyás gyakorlására vonatkozó bizonyítékokról

222 Emlékeztetni kell arra, hogy a megtámadott határozatban a Bizottság, figyelembe véve az anyavállalat részesedését a leányvállalatában, a Companhia Previdente és a Socitrel között fennálló „erős személyes kapcsolatokra" hivatkozott, valamint arra, hogy egyes, a két társaság esetében közös igazgatók tudomással bírtak a kartellről. Ebből azt a következtetést vonta le, hogy a Companhia Previdente meghatározó befolyást gyakorolt a Socitrelre.

223 Meg kell vizsgálni minden ilyen körülmény megalapozottságát.

224 A Companhia Previdente Socitrelben fennálló részesedésének mértékét illetően rá kell mutatni arra, hogy a Bizottság előadta, hogy a portugál társasági jogban az a részvényes, amely a szavazati jogok több mint kétharmadával rendelkezik egy részvénytársaságban – hasonlóan a Companhia Previdentéhez, amely 21,2%-os közvetlen részesedéssel rendelkezett a Socitrelben, és 70%-os részesedéssel a Preside SGPS-ben, amely a Socitrel 70,6%-os tulajdonosa volt –, főszabály szerint teljes ellenőrzést gyakorol e társaság felett, mivel jóváhagyhat minden határozatot, többek között a vezető szerv kijelölésére vonatkozó határozatot, függetlenül annak szerkezetétől. Másrészt rámutatott arra, hogy az ilyen helyzet csak akkor kerülhető el, ha az alapszabály egyes rendelkezései vagy a részvényesek megállapodása által bevezetett egyes szabályok másként rendelkeznek annak érdekében, hogy blokkoló kisebbségeket alakítsanak ki bizonyos stratégiai döntések tekintetében. Márpedig a Bizottság álláspontja szerint a Socitrel nem bizonyította, sőt nem is állította, hogy fennáll bármilyen ilyen típusú rendelkezés.

225 A felperesek, amikor a tárgyaláson ezzel kapcsolatban kérdést intéztek hozzájuk, nem vitatták ezeket a körülményeket.

226 Meg kell tehát állapítani, hogy a Companhia Previdente az érintett időszak folyamán különösen nagy részesedéssel rendelkezett leányvállalatában, amely lehetővé tette számára, hogy ellenőrzést gyakoroljon a leányvállalaton belül minden határozat felett.

227 A közös igazgatókat illetően figyelembe kell venni egy a Socitrel által 2006. június 29-én a Bizottsághoz intézett dokumentumot (a közigazgatási iratok 19662–19664. oldala), amelyből kitűnik, hogy a Socitrelnek és a Companhia Previdentének két közös igazgatója volt 1995-ben (A. C. és P. B.), 1996-ban (L. D. és P. B.) és 1997-ben (L. D. és P. B.), illetve három közös igazgatója volt 1998-ban (A. S., L. D. és L. F.).

228 Márpedig emlékeztetni kell arra, hogy a fenti 213. pontban hivatkozott ítélkezési gyakorlat szerint az anyavállalat képviselete leányvállalata vezető szerveiben releváns bizonyítéka a leányvállalat kereskedelmi politikája felett gyakorolt tényleges ellenőrzésnek.

229 Hangsúlyozni kell azt is, hogy P. B. részt vett a kartell találkozóin 1993. augusztus 26. és 1998. május 14. között. L. F. 1998. szeptember 8. és 2002. július 30. között vett részt a kartell találkozóin. Végül A. S., aki a két társaság elnöke volt 1998. szeptember 18. és 2002 vége között, 1998. december 10. és 2001. május 22. között vett részt a kartell találkozóin. E tényeket a felperesek nem vitatják.

230 Az anyavállalat igazgatótanácsának e tagjai tehát megfelelően tájékozottak voltak a leányvállalat jogsértő magatartását illetően, mivel abban maguk is részt vettek.

– Az 1998. december 30. és 2002. szeptember 19. közötti időszakról, valamint az anyavállalat részéről leányvállalatára gyakorolt meghatározó befolyás tényleges gyakorlására vonatkozó vélelemről

231 A tárgyaláson a felperesek elismerték, hogy figyelemmel a Bíróság fenti 204. pontban hivatkozott ítélkezési gyakorlatára, amely későbbi, mint a megtámadott határozattal szemben benyújtott keresetük, a Bizottság jogosan hivatkozott a Companhia Previdente részéről a Socitrelre gyakorolt meghatározó befolyás gyakorlására vonatkozó vélelemre, annak ellenére, hogy az anyavállalat részesedése leányvállalatában alacsonyabb volt, mint 100%.

232 A felperesek jelezték, hogy bár e tekintetben elállnak érvelésüktől, mindazonáltal fenntartják azt az említett vélelem megdöntése érdekében.

– A felperesek által előterjesztett azon körülményekről, amelyek egyszerre irányulnak az 1994. április 7. és 1998. december 29. közötti időszak során a meghatározó befolyás gyakorlása elmaradásának bizonyítására, valamint az 1998. december 30. és 2002. szeptember 19. közötti időszak vonatkozásában a meghatározó befolyás gyakorlására irányuló vélelem megdöntésére

233 A felperesek lényegében úgy ítélik meg, hogy annak ellenére, hogy egyrészt az első időszak során a Companhia Previdente leányvállalatában fennálló részesedésének mértéke, illetve a közös igazgatók, másrészt pedig a második időszak során a Companhia Previdente leányvállalatában fennálló részesedésének még nagyobb mértéke indokolja a meghatározó befolyás tényleges gyakorlására vonatkozó vélelem alkalmazását, különböző körülmények azt támasztják alá, hogy a Companhia Previdente nem gyakorolt meghatározó befolyást a Socitrelre.

234 Előzetesen, kiindulásként el kell utasítani a felperesek által előterjesztett első kifogást, amely azon alapult, hogy a leányvállalatban fennálló puszta részesedésen alapuló vélelem *probatio diabolicát* jelent az e vélelmet megdönteni kívánó anyavállalat számára, ami ennélfogva sérti a személyes felelősség és az ártatlanság vélelmének elvét.

235 Emlékeztetni kell ugyanis arra, hogy a Bíróság kimondta, hogy a meghatározó befolyás tényleges gyakorlására vonatkozó vélelem egyrészt különösen a versenyszabályokkal – így többek között az EUMSZ 101. cikkel – ellentétes magatartások elrettentő szankciókkal történő megtorlására, illetve azok megismétlésének megelőzésére vonatkozó célkitűzés, másrészt egyes uniós alapelvek, így különösen az ártatlanság vélelme, a büntetések egyéniesítésének és a jogbiztonságnak az elve, valamint a védelemhez való jog, ideértve a fegyveregyenlőség elve közötti egyensúly megteremtésére törekszik. E vélelem éppen ezért megdönthető (Elf Aquitaine kontra Bizottság ítélet, fenti 197. pont, EU:C:2011:620, 59. pont).

236 Az ítélkezési gyakorlatból ezenfelül az is kitűnik, hogy még ha egy vélelem nehezen megdönthető is, elfogadható keretek között marad mindaddig, amíg fennáll az ellenkező bizonyításának lehetősége, és biztosítva van a védelemhez való jog (Elf Aquitaine kontra Bizottság ítélet, fenti 197. pont, EU:C:2011:620, 62. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

237 Ennek érdekében elegendő bizonyítékot kell előterjeszteni annak bizonyításához, hogy a leányvállalat önálló piaci magatartást követ (lásd: Elf Aquitaine kontra Bizottság ítélet, fenti 197. pont, EU:C:2011:620, 57. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). A felperes azonban a szóban forgó vélelmet alá nem támasztott kijelentésekkel nem döntheti meg (Elf Aquitaine kontra Bizottság ítélet, fenti 197. pont, EU:C:2011:620, 61. pont).

238 Annak megállapítása érdekében, hogy a leányvállalat önálló módon határozza-e meg piaci magatartását, az említett leányvállalat és az anyavállalat közötti valamennyi releváns gazdasági, szervezeti és jogi kapcsolatot is figyelembe kell venni (Akzo Nobel és társai kontra Bizottság ítélet, fenti 203. pont, EU:C:2009:536, 74. pont).

239 Márpedig a felperesek által előterjesztett egyik érv sem mond ellent a Bizottság azon állításának, amely szerint a Companhia Previdente az 1994. április 7. és 1998. december 29. közötti időszak során meghatározó befolyást gyakorolt a Socitrelre, vagy pedig hogy a Socitrelben fennálló részesedésének mértékére tekintettel e meghatározó befolyás gyakorlása vélelmezhető az 1998. december 30. és 2002. szeptember 19. közötti időszak vonatkozásában.

240 Először is, az, hogy a Companhia Previdente holding, és ráadásul nem is folytat gazdasági tevékenységet, nem elegendő a meghatározó befolyás tényleges gyakorlására vonatkozó vélelem megdöntéséhez (lásd ebben az értelemben: Schunk és Schunk Kohlenstoff-Technik kontra Bizottság ítélet, fenti 208. pont, EU:T:2008:415, 63. pont; Shell Petroleum és társai kontra Bizottság ítélet, fenti

208. pont, EU:T:2011:355, 70. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; E.ON Ruhrgas és E.ON kontra Bizottság ítélet, fenti 208. pont, EU:T:2012:332, 283. pont), és a Socitrel állításával ellentétben egyáltalán nem vonja magával a bizonyítási teher megfordulását.

241 E tekintetben az, hogy az anyavállalat a társasági jellegére és az alapító okiratban foglalt céljára tekintettel csupán a részesedéseit kezeli, önmagában nem elegendő a Bizottság által alkalmazott vélelem megdöntésére (lásd ebben az értelemben: Schunk és Schunk Kohlenstoff-Technik kontra Bizottság ítélet, fenti 208. pont, EU:T:2008:415, 70. pont; FMC kontra Bizottság ítélet, fenti 210. pont, EU:T:2011:282, 130. pont).

242 Ebből az is következik, hogy az a tény, hogy a Companhia Previdente és a Socitrel elkülönült jogi személyiséggel rendelkező társaságok, és eltérő részvényesi körrel és székhellyel rendelkeznek, nem releváns, mivel mindenféleképpen egy vállalkozást alkottak (lásd ebben az értelemben: Elf Aquitaine kontra Bizottság ítélet, fenti 197. pont, EU:C:2011:620, 53. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

243 A felperesek azon érvelése, amely szerint a portugál törvény szerint a Companhia Previdente igazgatói nem képviselték azt, amikor a leányvállalat igazgatótanácsában üléseztek, egyáltalán nem releváns. Emlékeztetni kell ugyanis arra, hogy valamely társaság nem hivatkozhat a nemzeti szabályozásra annak érdekében, hogy kikerüljön az uniós szabályok hatálya alól, mivel az uniós jogban használt jogi fogalmakat főszabály szerint az egész Unióban egységesen kell értelmezni és alkalmazni (1972. február 1-jei Hagen-ítélet, 49/71, EBHT, EU:C:1972:6, 6. pont; 2012. szeptember 27-i Heijmans kontra Bizottság ítélet, T-360/06, EU:T:2012:490, 70. pont).

244 Másodszor, a Socitrel jogsértő magatartásának az anyavállalatának történő betudásához nem kell bizonyítani, hogy az utóbbi a leányvállalata politikájának egy bizonyos – a jogsértés tárgyát képező – területét befolyásolta (lásd ebben az értelemben: Shell Petroleum és társai kontra Bizottság ítélet, fenti 208. pont, EU:T:2011:355, 70. pont).

245 Következésképpen az, hogy az anyavállalat maga nem folytatott gazdasági tevékenységet az előfeszített acél ágazatában, szintén nem elég a meghatározó befolyás tényleges gyakorlására vonatkozó vélelem megdöntéséhez, ami a felperesek ezzel kapcsolatos érvének az elutasításához vezet.

246 Harmadszor, az, hogy a Companhia Previdente számos más, a kartell által érintettől eltérő ágazatban tevékenykedő társaságban is részesedéssel rendelkezett, az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében egyáltalán nem releváns (lásd ebben az értelemben: Limburgse Vinyl Maatschappij és társai kontra Bizottság ítélet, fenti 149. pont, EU:T:1999:80, 989. pont; Shell Petroleum és társai kontra Bizottság ítélet, fenti 214. pont, EU:T:2012:478, 52. pont).

247 Negyedszer, a Socitrel azon érvelését, amely szerint teljes önállóságot élvezett kereskedelmi stratégiája terén, szintén el kell utasítani.

248 A meghatározó befolyás tényleges gyakorlására vonatkozó vélelem ugyanis nem dönthető meg önmagában annak a bizonyításával, hogy a Socitrel a stricto sensu üzletpolitikáját – mint például a forgalmazási és árstratégiára vonatkozó politikáját – maga irányította anélkül, hogy a Companhia Previdentétől e tekintetben utasításokat kapott volna. Ugyanígy meg kell állapítani, hogy tekintettel arra, hogy a Socitrel önállósága nem értékelhető kizárólag a vállalkozás működése irányításának az aspektusai alapján, az, hogy a leányvállalat az érintett piacon soha nem alkalmazott az anyavállalat javára sajátos információs politikát, nem elegendő az előbbi önállóságának bizonyításához (lásd ebben az értelemben: FMC kontra Bizottság ítélet, fenti 210. pont, EU:T:2011:282, 105. és az azt követő pontok, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

249 Másrészt pusztán előterjeszt egy olyan érvelést, amelynek valós jellegét ugyanakkor nem támasztja alá. Márpedig puszta állítások nem lehetnek elegendőek a meghatározó befolyás tényleges gyakorlására vonatkozó vélelem megdöntéséhez (lásd ebben az értelemben: Elf Aquitaine kontra Bizottság ítélet, fenti 197. pont, EU:C:2011:620, 61. pont).

250 Ötödször, az Socitrel által azon történeti összefüggés folytán élvezett önállóság, amelyben a Companhia Previdente megszerezte ezt a társaságot, amely korábban állami vállalat volt, nem vezethető le pusztán ebből a körülményből, sem abból, hogy felvásárlást követően is a korábbi ügyvezetés látta el a vállalkozás irányítását.

251 Ezt az érvelést tehát el kell utasítani.

252 Hatodszor, ki kell emelni, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az EUMSZ 101. cikk megsértésének a vállalkozásnak való betudása nem az e jogsértéssel érintett vállalkozás tulajdonosainak vagy főbb vezetőinek a részvételét, vagy akár az erről való tudomását feltételezi, hanem annak a személynek a részvételét, aki jogosult a vállalkozás nevében eljárni (1983. június 7-i Musique Diffusion française és társai kontra Bizottság ítélet, 100/80–103/80, EBHT, EU:C:1983:158, 97. pont; 2002. március 20-i Brugg Rohrsysteme kontra Bizottság ítélet, T-15/99, EBHT, EU:T:2002:71, 58. pont).

253 Az tehát, hogy a Companhia Previdente nem tudott leányvállalata jogsértő magatartásáról – még ha bizonyítottnak is tekintjük, ami nem áll fenn –, semmiképpen nem lenne hatással a leányvállalat magatartása miatt fennálló egyetemleges felelőssége megállapításának lehetőségére.

254 Következésképpen meg kell állapítani, hogy a felperesek nem bizonyítják azt, hogy a Companhia Previdente nem gyakorolt meghatározó befolyást a Socitrelre, valamint hogy az teljesen önálló piaci magatartást tanúsított.

255 Következésképpen a Bizottság megalapozottan állapította meg a Companhia Previdente egyetemleges felelősségének fennállását mind az 1994. április 7. és 1998. december 29. közötti időszak, mind pedig az 1998. december 30. és 2002. szeptember 19. közötti időszak vonatkozásában.

256 El kell tehát utasítani mind a Socitrel által előterjesztett negyedik jogalap első részét, mind a Companhia Previdente által előterjesztett első két jogalapot.

A Socitrel által hivatkozott negyedik jogalap második és harmadik, illetve a Companhia Previdente által hivatkozott harmadik jogalap első és második, másodlagosan és harmadlagosan előterjesztett részéről, amelyek egyrészt az Emesa, a Galycas és az ITC forgalmának téves figyelembevételén alapulnak a 10%-os felső határ számításánál, másrészt pedig a Companhia Previdente 2009. évi forgalmának téves figyelembevételén

A megtámadott határozat felidézése

257 Az 1/2003 rendelet 23. cikke által előírt 10%-os felső határ számításánál a Bizottság, miután elutasította a felperesek állításait, a Companhia Previdente és valamennyi leányvállalata – beleértve a Companhia Previdente által 2004-ben és 2005-ben megvásárolt Emesát, Galycast és ITC-t – által alkotott csoport 2009. évi forgalmát vette figyelembe (a megtámadott határozat (1059), (1061), (1062) és (1063)–(1069) preambulumbekezdése).

Az alapelvek felidézése

258 Az 1/2003 rendelet 23. cikke (2) bekezdésének második albekezdése azt írja elő, hogy „a jogsértésben részt vevő vállalkozások és vállalkozások társulásai tekintetében a bírság egyenként nem haladhatja meg az előző üzleti év teljes forgalmának 10%-át”.

259 A forgalom 10%-ának megfelelő, e rendelkezés értelmében vett felső határt az EUMSZ 101. cikk értelmében vett vállalkozást alkotó összes társaság összesített forgalma alapján kell kiszámítani (lásd ebben az értelemben: 2013. november 26-i Groupe Gascogne kontra Bizottság ítélet, C-58/12 P, EU:C:2013:770, 56. pont; HFB és társai kontra Bizottság ítélet, fenti 200. pont, EU:T:2002:70, 528. pont).

260 A fent említett felső határ célja ugyanis az, hogy elkerülje olyan bírságok kiszabását, amelyeknél előre látható, hogy azokat a vállalkozások – a teljes forgalmuk által hozzávetőlegesen és nem tökéletesen meghatározott méretük miatt – nem képesek megfizetni. Ez a határ tehát egyformán alkalmazandó valamennyi vállalkozásra, az egyes vállalkozások mérete alapján kerül pontosításra, és az a célja, hogy a túlzott mértékű és aránytalan bírságok elkerülhetők legyenek (lásd: Groupe Gascogne kontra Bizottság ítélet, fenti 259. pont, EU:C:2013:770, 48. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

261 Ezt a célt mindazonáltal összhangba kell hozni a bírság megfelelően elrettentő jellegének biztosításával, amely igazolja különösen az érintett vállalkozás méretének és gazdasági erejének – vagyis a jogsértés elkövetője összesített forrásainak – figyelembevételét (lásd: Groupe Gascogne kontra Bizottság ítélet, fenti 259. pont, EU:C:2013:770, 49. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

262 Ugyanis az érintett vállalkozás méretének és összesített forrásainak annak érdekében való figyelembevétele, hogy a bírságnak kellő elrettentő hatást biztosítsanak, az említett vállalkozásra kifejteni kívánt hatásban áll, mivel a szankció különösen a vállalkozás fizetőképességére tekintettel nem lehet elhanyagolható lásd: Groupe Gascogne kontra Bizottság ítélet, fenti 259. pont, EU:C:2013:770, 50. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

263 E körülmények között, amikor azon vállalkozás pénzügyi forrásainak értékeléséről van szó, amelynek az uniós versenyjogi szabályok megsértését betudták, igazoltnak tűnik mindazon társaságok forgalmának figyelembevétele, amelyekkel szemben az érintett vállalkozásnak lehetősége van meghatározó befolyás gyakorlására (Groupe Gascogne kontra Bizottság ítélet, fenti 259. pont, EU:C:2013:770, 51. pont).

264 Ezzel szemben, ha a vállalkozást alkotó gazdasági egység a jogsértés megszűnésének időpontja és a bírságkiszabó határozat meghozatalának időpontja között megszűnik, a határozat minden címzettje jogosult arra, hogy a szóban forgó felső határt egyedileg alkalmazzák vele szemben (lásd ebben az értelemben: 2005. június 15-i Tokai Carbon és társai kontra Bizottság ítélet, T-71/03, T-74/03, T-87/03 és T-91/03, EU:T:2005:220, 390. pont).

265 Egyébként az „előző üzleti évnek” az 1/2003 rendelet 23. cikkének (2) bekezdése értelmében vett meghatározását illetően az ítélkezési gyakorlatból kitűnik, hogy az olyan helyzetekben, amikor nincs semmilyen jele annak, hogy a vállalkozás azért szüntette meg gazdasági tevékenységét vagy hamisította meg a forgalmát, hogy elkerülje egy súlyosabb összegű bírság kiszabását, úgy kell tekinteni, hogy a Bizottság köteles a bírság felső határát a legutolsó olyan teljes üzleti év forgalma alapján meghatározni, amely során gazdasági tevékenységet folytattak (2005. november 29-i Britannia Alloys & Chemicals kontra Bizottság ítélet, T-33/02, EBHT, EU:T:2005:428, 49. pont).

266 A Törvényszék azt is kimondta, hogy a Bizottság nem alkalmazhatja önkényesen a 10%-os felső határt a határozat elfogadásának időpontját megelőző üzleti évnél korábbi üzleti évekre. A Bizottság csak rendkívüli körülmények között vehet figyelembe korábbi üzleti évet, ha például az érintett vállalkozásnak a bizottsági határozat meghozatalát megelőző üzleti év során nem volt semmilyen forgalma. Továbbá még ilyen esetben sincs széles mérlegelési mozgástere annak tekintetében, hogy

melyik üzleti évet vegye figyelembe a bírság felső határának megállapítása tekintetében. Valójában köteles az utolsó olyan teljes üzleti évet figyelembe venni, amely alatt egy egész éven keresztül rendes gazdasági tevékenység folytatására került sor (lásd ebben az értelemben: Britannia Alloys & Chemicals kontra Bizottság ítélet, fenti 265. pont, EU:T:2005:428, 39–42. és 74. pont).

267 Ekképpen, bár az ítélkezési gyakorlatból az következik, hogy az 1/2003 rendelet 23. cikkének (2) bekezdésében előírt bírság felső határának a kiszámításához a Bizottságnak főszabály szerint az érintett vállalkozás által azon teljes üzleti év során elért forgalmat kell figyelembe vennie, amely a bírságot kiszabó határozat elfogadásának időpontjában az utolsónak számít (lásd ebben az értelemben: 2007. június 7-i Britannia Alloys & Chemicals kontra Bizottság ítélet, C-76/06 P, EBHT, EU:C:2007:326, 32. pont), annak a szabályozásnak a kontextusából és céljaiból azonban, amelynek az említett rendelkezés a részét képezi, az következik, hogy ha a Bizottság határozatát megelőző üzleti év forgalma nem képvisel egy tizenkét hónapos időszakon át folytatott rendes gazdasági tevékenységet magában foglaló teljes üzleti évet, és így nem szolgáltat hasznos információt az érintett vállalkozás valós gazdasági helyzetére és a vele szemben megállapítandó bírság megfelelő mértékére vonatkozóan, az említett üzleti forgalom nem vehető figyelembe a bírság felső határának meghatározásához. Ezen utóbbi esetben, amely csak rendkívüli körülmények között merül fel, a Bizottságnak a bírság felső határának a kiszámításához azt az utolsó teljes üzleti évet kell figyelembe vennie, amely rendes gazdasági tevékenységet magában foglaló teljes évet tükröz (2012. december 12-i 1. garantovaná kontra Bizottság ítélet, T-392/09, EU:T:2012:674, 86. pont, melyet fellebbezés nyomán helybenhagyott a 2014. május 15-i 1. garantovaná kontra Bizottság ítélet, C-90/13 P, EU:C:2014:326).

268 E tekintetben pontosítani kell, hogy az ítélkezési gyakorlatban a „rendes gazdasági tevékenységet magában foglaló teljes üzleti évre” való hivatkozás annak kizárására irányul, hogy figyelembe vegyék az olyan üzleti évet, amelynek során az érintett vállalkozás épp a működésének befejezését célzó intézkedéseket tett, jóllehet még nem szüntetett be minden gazdasági tevékenységet, általánosabban pedig az olyan üzleti évet, amelynek során az érintett vállalkozás piaci magatartása nem felelt meg az olyan vállalkozás piaci magatartásának, amely a szokásos körülmények között gyakorol gazdasági tevékenységet. Ezzel szemben önmagában az, hogy a meghatározott üzleti év során elért forgalom vagy nyereség jelentősen alulmúlja vagy meghaladja a korábbi üzleti évek során elért forgalmat vagy nyereséget, nem jelenti azt, hogy a kérdéses üzleti év ne minősülne rendes gazdasági tevékenységet magában foglaló teljes üzleti évnek (2012. december 12-i Almamet kontra Bizottság ítélet, T-410/09, EU:T:2012:676, 253. pont).

A Törvényszék álláspontja

269 A felperesek lényegében arra hivatkoznak, hogy a Bizottság egyrészt tévesen vette figyelembe az Emesa, a Galycas és az ITC forgalmát a 10%-os felső határ számításánál, másrészt, hogy tévesen vette figyelembe e tekintetben a Companhia Previdente 2009. évi forgalmát.

270 Ennek az érvelésnek azonban nem lehet helyt adni.

271 Egyrészt, a 10%-os felső határ alkalmazása érdekében figyelembe veendő üzleti év tekintetében a Bizottságnak a Companhia Previdente tekintetében a 2009. év teljes forgalmára kellett hivatkoznia az 1/2003 rendelet 23. cikke (2) bekezdése rendelkezéseinek megfelelően, anélkül, hogy figyelembe kellett volna venni e forgalom esetleges növekedését vagy csökkenését a jogsértés megszűnésének időpontjához képest, mivel a Companhia Previdente nem volt olyan, a Törvényszék és a Bíróság Britannia Alloys & Chemicals kontra Bizottság ügyben kialakított ítélkezési gyakorlata (lásd a fenti 266. pontot) értelmében vett kivételes helyzetben, amely lehetővé tette volna az e szabálytól való eltérést.

272 A felperesek ezzel kapcsolatos érvelését, ahogy a közigazgatási eljárás időtartamára alapított érvelésüket is, ebből következően el kell utasítani.

273 Másrészt, a Bizottságnak az 1/2003 rendelet 23. cikkének (2) bekezdése értelmében vett, a forgalom 10%-ának megfelelő felső határt a fenti 263. pontban hivatkozott ítélkezési gyakorlat szerint a vállalkozásként eljáró gazdasági egységet alkotó valamennyi társaság összesített forgalma alapján kellett kiszámítania.

274 Ennélfogva figyelembe kellett vennie a 2009-ben a Companhia Previdente csoport részét képező Emesa, Galycas és ITC forgalmát, tehát ennek folytán a felperesekkel szemben kiszabott bírság nem aránytalan.

275 Ezenfelül meg kell állapítani, ahogyan azt a Bizottság is hangsúlyozza, hogy a Companhia Previdente egyetemleges felelősségét csak a Socitrel magatartásáért állapították meg, amely a jogsértés elkövetésének időpontjában a Companhia Previdente leányvállalata volt, az ebben az időszakban nem a Companhia Previdentéhez tartozó Emesa, Galycas és ITC vonatkozásában kiszabott bírság tekintetében pedig nem.

276 Következésképpen el kell utasítani a Socitrel által hivatkozott negyedik jogalap második és harmadik, illetve a Companhia Previdente által hivatkozott harmadik jogalap első és második részét.

5. A Socitrel által előterjesztett ötödik, a 2006. évi iránymutatás 13. és 22. pontjának alkalmazásában az arányosság és a bizalomvédelem elvének megsértésére, valamint az indokolás hiányára vonatkozó jogalapról

Az alapelvek felidézése

277 Emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint a bírságok összegének meghatározásánál figyelembe kell venni a jogsértés időtartamát, valamint minden olyan körülményt, amely a jogsértés súlyosságának értékelésénél figyelembe vehető (lásd: 2013. július 11-i Gosselin Group kontra Bizottság ítélet, C-429/11 P, EU:C:2013:463, 88. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; Team Relocations és társai kontra Bizottság ítélet, C-444/11 P, EU:C:2013:464, 98. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

278 E tekintetben a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatából az következik, hogy az uniós versenyjogi jogsértések súlyát számos tényező függvényében kell értékelni, mint például az ügy sajátos körülményei, háttere és a bírságok elrettentő hatása, anélkül azonban, hogy létezne kötelezően figyelembe veendő szempontok kötött vagy kimerítő listája (lásd: Gosselin Group kontra Bizottság ítélet, fenti 277. pont, EU:C:2013:463, 89. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; Team Relocations és társai kontra Bizottság ítélet, fenti 277. pont, EU:C:2013:464, 99. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

279 A jogsértés súlyának értékelése során figyelembe veendő tényezők között szerepel az egyes vállalkozások magatartása, a kartell létrehozásában játszott szerepük, az abból származó előnyük, a méretük, az érintett termékek értéke, valamint az, hogy az ilyen típusú jogsértések milyen kockázatot jelentenek az Unió céljaira (lásd: 2009. november 12-i Carbone-Lorraine kontra Bizottság ítélet, C-554/08 P, EU:C:2009:702, 43. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; Gosselin Group kontra Bizottság ítélet, fenti 277. pont, EU:C:2013:463, 90. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; Team Relocations és társai kontra Bizottság ítélet, fenti 277. pont, EU:C:2013:464, 100. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

280 Az is az állandó ítélkezési gyakorlatból következik, hogy azon ténynek, hogy valamely vállalkozás nem vett részt valamely kartell valamennyi összetevő elemében, illetve csekély szerepet játszott azokban, amelyekben részt vett, nincs jelentősége az általa elkövetett jogsértés megállapítása során. Márpedig, noha adott esetben az érintett vállalkozás részvételének korlátozott jelentősége nem kérdőjelezheti meg személyes felelősségét a jogsértés egészéért, azonban hatással van a felelősség kiterjedésének és súlyának értékelésére, és így a szankció mértékének meghatározására (lásd ebben az értelemben: 1999.

július 8-i Bizottság kontra Anic Partecipazioni ítélet, C-49/92 P, EBHT, EU:C:1999:356, 90. pont; 2004. január 7-i Aalborg Portland és társai kontra Bizottság ítélet, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P és C-219/00 P, EBHT, EU:C:2004:6, 86. pont; Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság ítélet, fenti 200. pont, EU:C:2005:408, 145. pont).

281 Így megállapítást nyert, hogy a Bizottság az egyes jogsértő vállalkozások kartellben való részvétele relatív súlyának értékelésekor köteles figyelembe venni azon tényt, hogy a fenti 280. pontban hivatkozott Bizottság kontra Anic Partecipazioni ítélet (EU:C:1999:356, 87. pont) értelmében egyes jogsértő vállalkozások felelősségét adott esetben nem állapították meg e kartell valamennyi ága tekintetében (2010. május 19-i Chalkor kontra Bizottság ítélet, T-21/05, EBHT, EU:T:2010:205, 100. pont).

282 Az arányosság elvét illetően emlékeztetni kell arra, hogy ez az elv megköveteli, hogy az intézmények jogi aktusai ne haladják meg a kitűzött cél elérésére alkalmas és az ahhoz szükséges mértéket. A bírságok kiszámításakor a jogsértés súlyát számos tényező függvényében kell értékelni, és e tényezők közül egyiknek sem szabad a többi mérlegelési tényezőhöz képest aránytalan fontosságot tulajdonítani. Az arányosság elve ebben az összefüggésben azzal jár, hogy a Bizottságnak a jogsértés súlyának értékelése során figyelembe vett tényezőkkel arányosan kell meghatároznia a bírságot, és ennek során e tényezőket koherens és objektíven igazolható módon kell alkalmaznia (lásd: 2006. szeptember 27-i Jungbunzlauer kontra Bizottság ítélet, T-43/02, EBHT, EU:T:2006:270, 226–228. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2010. április 28-i Gütermann és Zwicky kontra Bizottság ítélet, T-456/05 és T-457/05, EBHT, EU:T:2010:168, 264. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

283 Végül az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az egyenlő bánásmód elvének tiszteletben tartása megköveteli, hogy az összehasonlítható helyzeteket ne kezeljék eltérően, és az eltérő helyzeteket ne kezeljék ugyanúgy, hacsak az ilyen bánásmód objektíven nem igazolható (lásd: 2007. május 3-i Advocaten voor de Wereld ítélet, C-303/05, EBHT, EU:C:2007:261, 56. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

Az ötödik jogalap megalapozottságáról

284 A Socitrel mindenekelőtt előadja, hogy azáltal, hogy esetében a jogsértés súlya címén 18%-os mértéket határoztak meg – valamint az elrettentés céljából egy ugyanezen az arányon alapuló kiegészítő összeget –, vele szemben szinte ugyanazt a bánásmódot alkalmazták, mint az Emesa és a Tycsa esetében, amelyekkel szemben 19%-os mértéket határoztak meg, noha az általa elkövetett jogsértés jelentősen kisebb súlyú, mint az e két másik vállalkozás által elkövetett jogsértés.

285 Ezt követően lényegében arra hivatkozik, hogy a Bizottság a jogsértés súlya címén alkalmazott mérték meghatározása során elmulasztott figyelembe venni egy sor rá jellemző tényezőt, köztük azt, hogy családi jellegű kisvállalkozás, hogy ez volt az első alkalom, hogy kartellben vett részt, hogy részvétele csak eseti volt, valamint hogy a kis méretéből fakadó csekélyebb jogi és gazdasági ismeretei folytán több nehézséggel járt számára magatartása következményeinek felismerése.

286 Végül álláspontja szerint a határozat indokolása hiányos, amennyiben nem lehet megérteni azokat az indokokat, amelyek a jogsértés súlya címén alkalmazott mérték és a kiegészítő összeg meghatározása mögött húzódnak.

287 Ennek az érvelésnek azonban nem lehet helyt adni.

288 Először is, emlékeztetni kell arra, hogy a Bizottság a megtámadott határozatban (a (953) preambulumbekezdés) három kategóriát alakított ki a jogsértés súlya címén alkalmazott mérték meghatározása érdekében, az elkövetett jogsértés jellegére (a (939)–(945) preambulumbekezdés), az összesített piaci részesedésre (a (946) preambulumbekezdés) és a kartell földrajzi dimenziójára (a (947)–(949) preambulumbekezdés) támaszkodva:

– egy 16%-os kategória, amely csak a Fundiát érinti, és amelyet az igazol, hogy e vállalkozás csak az Addtekkel kapcsolatos „egyeztetésben” vett rész (a (939) preambulumbekezdés);

– egy 18%-os kategória; ezt az arányt két szempont alapján igazolják: kizárólag az España klubban való részvétel és a kartell páneurópai dimenziójáról való késői tudomásszerzés: a Socitrel ebbe a kategóriába tartozik (a (949) preambulumbekezdés);

– egy 19%-os kategória, amelyben a kartellben részt vevő minden más vállalkozás található (a (953) preambulumbekezdés).

289 Meg kell állapítani, hogy az Emesa és a Tycsa aktívan részt vettek a Zürich klubban (az egyik 1992, a másik 1993 óta) és az Európa klubban, míg a Socitrel e klubok egyikében sem vett részt, amit a Bizottság figyelembe is vett.

290 Vitathatatlan, hogy korlátozott az eltérés azon kategória mértéke, amelybe az Emesa és a Tycsa tartozik, illetve azon kategória között, amely a Socitrelt foglalja magában, de emlékeztetni kell arra, hogy a 2006. évi iránymutatás 21. pontja szerint az eladások értékének figyelembe vett aránya akár 30% is lehet, valamint hogy az iránymutatás 23. pontja szerint az árak rögzítéséről, a piac felosztásáról és a termelés korlátozásáról szóló – általában titkos – horizontális megállapodások természetüknél fogva a legsúlyosabb versenykorlátozások közé számítanak, és a versenypolitika elvei jegyében szigorú bírságokat kell ellenük alkalmazni. Ezért az ilyen jellegű jogsértések esetén az eladások arányát általában a legmagasabb szinten állapítják meg.

291 Márpedig a jelen ügyben meg kell állapítani, hogy figyelemmel a megtámadott határozat (939) preambulumbekezdésében felidézett jogsértés jellegére (piac felosztása/kvóták rögzítése, az ügyfélkör kiosztása és horizontális árrögzítés), a Bizottság által a jogsértést elkövetők kategóriája tekintetében a jogsértés súlya címén megállapított mérték a felső szint (15–30%) alsó részében helyezkedik el, ami azt eredményezi, hogy korlátozott az eltérés egy olyan másik kategóriától, amelyben a vállalkozások olyan jogsértést követtek el, amelyre szintén az árrögzítésre, a piacfelosztásra és a termelés korlátozására vonatkozó horizontális megállapodások jellemzők.

292 Egyébként azt is meg kell állapítani, hogy a Bizottság által a többek között a Tycsát és az Emesát magában foglaló kategória, illetve a Socitrel, a Fapricela és a Proderac kategóriája között tett különbség objektív elemeken alapul.

293 A Socitrel tehát pusztán a Bizottság által a jogsértés súlya címén megállapított mértékek e korlátozott különbsége alapján nem hivatkozhat az egyenlő bánásmód követelményének megsértésére.

294 Másodszor, a Socitrel előadja, hogy részvétele az Ibériai-félszigetre korlátozódott.

295 Márpedig meg kell állapítani, hogy a Bizottság megfelelően figyelembe vette ezt a körülményt, amikor az eladások értékeként csak a Socitrel által az Ibériai-félszigeten teljesített eladások értékét rögzítette (lásd a megtámadott határozat (949) preambulumbekezdését).

296 Harmadszor, a Socitrel előadja, hogy nem vették figyelembe csekély szerepét. Előadja továbbá, hogy a kartellben más ibériai vállalkozásokkal, így a Tycsával és az Emesával szemben csak perifériku, nem pedig vezető szerepet játszott.

297 Emlékeztetni kell arra, hogy a vállalkozás által a kartellben játszott csekély szerep enyhítő körülménynek minősül, amelyet a jogsértés önmagában vett objektív súlyosságától elkülönülten kell értékelni.

298 Ennélfogva el kell utasítani a Socitrel ezzel kapcsolatos érvelését, egyebekben pedig utalni kell arra az érvelésre, amelyet a Socitrel konkrétan e tekintetben a hatodik jogalap keretében ismertet.

299 Negyedszer, a Socitrel arra vonatkozó állításait illetően, hogy egy családi cégcsoporthoz tartozó kis társaság, emlékeztetni kell arra, hogy az eladásoknak a Bizottság által a megtámadott határozatban a bírság alapösszegének megállapítása céljából figyelembe vett értéke (lásd a fenti 20. pontot) a Socitrel 2001. évi EFA eladásain alapul.

300 Következésképpen a Socitrel piaci mérete, ha azt szerénynek vesszük, tükröződik a vele szemben kiszabott bírság összegében azáltal, hogy figyelembe vették eladásainak értékét.

301 Ami a szerény méret és a családi cégcsoporthoz tartozás által a jogi és gazdasági ismereteire gyakorolt hatást illeti, amelyek a Socitrel szerint meggátolták őt abban, hogy felmérje a részvételével zajló jogsértés pontos kiterjedését, emlékeztetni kell arra, hogy a Socitrel a gazdaság különböző ágazataiban tevékenykedő 27 leányvállalattal rendelkező Companhia Previdente által alkotott vállalkozás tagja (lásd a keresetlevél 129. és 130. pontját).

302 Ebből következően bizonyos mérettel rendelkező, diverzifikált gazdasági csoportról van szó, amelynek konszolidált világméretű forgalma 2009-ben 125 904 527 euró volt.

303 Márpedig egy ilyen struktúra vezetése – amelyet ráadásul a Socitrel és a Companhia Previdente esetében közös igazgatók végeztek mind 1994 és 1998, mind pedig 1998 és 2002 között (lásd a Socitrel által 2006. június 29-én küldött dokumentumot, amely a közigazgatási iratok 19662–19664. oldalán szerepel) – valószínűtlenné teszi a Socitrel azon állításait, amelyek szerint egyik ilyen személy sem tudta, hogy a kartellben való részvétel jogellenes, és annak kockázatát hordozza, hogy a vállalkozással szemben súlyos bírságot szabnak ki.

304 Mindenesetre emlékeztetni kell arra, hogy az érintett vállalkozások főszabály szerint maguk viselik a jogi helyzetük téves értékelésének kockázatát azon általános mondásnak megfelelően, hogy a jog nem tudása nem mentesít (Kokott főtanácsnok Schenker & Co. és társai ügyre vonatkozó indítványa, C-681/11, EBHT, EU:C:2013:126, 57. pont).

305 Ezenfelül meg kell állapítani, hogy a Socitrel érvelése keveredik az általa és anyavállalata által előterjesztett, a 10%-os felső határ számítása érdekében a Companhia Previdente és leányvállalatai által alkotott vállalkozás összesített forgalmának figyelembevételére vonatkozó kifogásokkal, amely érvelést el kell utasítani (lásd a fenti 276. pontot).

306 Végül a fenti megfontolások összességéből, valamint az első jogalappal kapcsolatos okfejtésekből (lásd a fenti 107. és az azt követő pontokat) az következik, hogy a megtámadott határozat indokolása nem hiányos.

307 A Socitrelnek a Bizottság korábbi határozathozatali gyakorlatát illető állításaival kapcsolatban emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a Bizottság korábbi határozathozatali gyakorlata nem jelentheti a versenyjog területén kiszabott bírságok jogi hátterét (lásd ebben az értelemben: Heineken Nederland és Heineken kontra Bizottság ítélet, fenti 147. pont, EU:C:2012:829, 108. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat), és ez a megállapítás érvényes mind az egyedi bírságok összegének meghatározására, mind a bizottsági iránymutatások Bizottság általi értelmezésére (lásd ebben az értelemben: Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság ítélet, fenti 200. pont, EU:C:2005:408, 227. és 230. pont), függetlenül attól, hogy a bírságok általános szintjéről vagy a számításukhoz használt módszerről van szó.

308 Ezenkívül rá kell mutatni arra, hogy a Socitrel nem terjeszt elő semmilyen érvet ezen, keresetlevele 193. pontjában teljes mértékben mellékesen megfogalmazott állítások alátámasztása érdekében.

309 Ugyanez vonatkozik arra az állításra, amely szerint a Bizottság megsértette a bizalomvédelem elvét, amelyet a jogalap címében későbbi kifejtés nélkül említenek.

310 Ebből következően az ötödik jogalapot teljes egészében el kell utasítani.

6. *A Socitrel által előterjesztett hatodik, az arányosság és az egyenlő bánásmód elvének megsértésére vonatkozó jogalapról, amennyiben a Bizottság nem vette figyelembe enyhítő körülményként a felperes által játszott csekély vagy passzív szerepet*

A megtámadott határozat felidézése

311 A megtámadott határozat (985) és (986) preambulumbekezdése értelmében:

„(985) A Socitrel és Companhia Previdente előadja […], hogy a Socitrel csak az España klubban vett részt, amelynek tevékenysége kevésbé volt jelentős, mint más kluboké, valamint hogy a Socitrel nem volt az España klub alapító tagja. Előadják azt is, hogy a portugál piac tekintetében a kartell tevékenysége a Socitrel nélkül kezdődött, noha annak ez volt az elsődleges piaca. Ezenkívül a Socitrel csak szálakat gyártott, a kartell elsődleges termékének tekintendő sodratokat pedig nem, továbbá magatartása az európai piacnak csak egy kis részét érintette. Az SLM és az ITC hivatkoznak arra is, hogy a kartellben nem az elejétől kezdve vettek részt.

(986) A Bizottság mindenekelőtt megjegyzi, hogy a Socitrel rendszeres résztvevője volt az España klub találkozóinak, és 1994. április 7. és a bizottság vizsgálatok kezdetének időpontja között több mint 40 találkozón vett részt, illetve játszott szerepet. Teljes mértékben részt vett a kvótákra és az ügyfelek felosztására, illetve az árak rögzítésére irányuló megállapodásokban, valamint az érzékeny kereskedelmi információknak az España klub többi résztvevőjével való megosztásában, ahogyan az a 9.2.2. [pontban] szerepel. Szerepe tehát nem minősíthető a 2006. évi iránymutatás értelmében »kifejezetten csekélynek«, sem pedig passzívnak, vagy a vezetőt követő jellegűnek sem, többek között az 1998. évi iránymutatás szerinti értelemben sem. Az, hogy a Socitrel nem vett részt rendszeresen a páneurópai találkozókon, miközben az España klubban részt vett, nem releváns, különös figyelemmel arra, hogy a Socitrel értékesítései Spanyolországra és Portugáliára, vagyis az España klub által lefedett területre korlátozódtak, így tehát teljes mértékben részt vett a kartellben azon a szinten, amelyhez leginkább érdeke fűződött. Mindenesetre egyáltalán nincs bizonyíték arra, hogy a Socitrel a piacon versenyző magatartás tanúsításával elkerülte a jogellenes megállapodások végrehajtását. Végül azt, hogy a Socitrel magatartása csak az európai piac korlátozott részét (lényegében Spanyolországot és Portugáliát) érintette, valamint hogy csak szálakat adott el, továbbá azt, hogy a Socitrel, az SLM és az ITC nem a kezdetektől csatlakoztak a kartellhez, hanem csak több évvel később, már figyelembe vették a bírság alapösszegének számításánál (lásd a 19. 1. [pontot]), így tehát azt nem lehet ezen felül is figyelembe venni a bírság összegének csökkentése érdekében.”

Az alapelvek felidézése

312 A 2006. évi iránymutatás 29. pontjának harmadik francia bekezdése szerint:

„A bírság alapösszege csökkenthető, ha a Bizottság enyhítő körülményeket állapít meg, mint például:

– […]

– amikor az érintett vállalat bizonyítékkal szolgál arra, hogy részvétele a jogsértésben kifejezetten csekély, és következésképpen bizonyítani tudja azt is, hogy mialatt részt vett a jogsértő megállapodásban, a piacon versenyző magatartás tanúsításával hatékony módon elkerülte azok végrehajtását; annak puszta ténye, hogy egy vállalkozás a jogsértésben rövidebb ideig vett részt, mint a többi vállalkozás, nem számít enyhítő körülménynek, hiszen ez a tény már az alapösszegben is tükröződik.”

313 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint, hogy ha több vállalkozás követ el jogsértést, minden egyes vállalkozás esetében meg kell vizsgálni a jogsértésben való részvétel viszonylagos súlyát (1975. december 16-i Suiker Unie és társai kontra Bizottság ítélet, 40/73–48/73, 50/73, 54/73–56/73, 111/73, 113/73 és 114/73, EBHT, EU:C:1975:174, 623. pont; Bizottság kontra Anic Partecipazioni ítélet, fenti 280. pont, EU:C:1999:356, 150. pont) annak eldöntése érdekében, hogy vannak-e a vonatkozásában súlyosbító, illetve enyhítő körülmények (2003. július 9-i Cheil Jedang kontra Bizottság ítélet, T-220/00, EBHT, EU:T:2003:193, 165. pont).

314 Annak meghatározásához, hogy valamely vállalkozást a jogsértő megállapodások tényleges alkalmazásának hiánya miatt enyhítő körülmény címén kedvezményben kell-e részesíteni, meg kell vizsgálni, hogy a vállalkozás előterjesztett-e olyan érveket, amelyek alapján megállapítható, hogy az alatt az időszak alatt, amíg a vállalkozás a jogsértő megállapodások részese volt, a piacon versenyző magatartást folytatva ténylegesen kivonta magát a végrehajtásuk alól, vagy legalább egyértelműen és nagymértékben megszegte a kartell végrehajtására irányuló kötelezettségeket olyannyira, hogy ezáltal megzavarta annak működését (2006. március 15-i Daiichi Pharmaceutical kontra Bizottság ítélet, T-26/02, EBHT, EU:T:2006:75, 113. pont).

315 Ha bizonyítást nyer, hogy a jogsértést elkövető vállalkozás figyelembe vehette a kartell összejátszásra irányuló megállapodásait az érintett piacon tanúsított magatartásának meghatározása érdekében, az e megállapodások valamelyikében való részvétel hiánya, még ha bizonyítottnak is vesszük, akkor sem elegendő önmagában az ítélkezési gyakorlat által annak érdekében megkövetelt bizonyítás teljesítéséhez, hogy alkalmazni lehessen a 2006. évi iránymutatás által hivatkozott enyhítő körülményt, mivel a jogsértő vállalkozásoknak azt kell bizonyítaniuk, hogy versenyző magatartást folytattak, vagy legalább egyértelműen és nagymértékben megszegték a kartell végrehajtására irányuló kötelezettségeket olyannyira, hogy ezáltal megzavarták annak működését. A kartell összejátszásra irányuló megállapodásainak valamelyikében való részvétel hiányának bizonyítása ugyanis önmagában nem zárja ki, hogy a többi megállapodás hátrányos lehetett a versenyre az érintett piacon (2013. december 5-i Solvay Solexis kontra Bizottság ítélet, C-449/11 P, EU:C:2013:802, 81. pont).

316 Egyébként emlékeztetni kell arra, hogy a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése és az [ESZAK 65. cikk] (5) bekezdése alapján kiszabott bírság megállapításának módszeréről szóló iránymutatás (HL 1998. C 9., 3. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 1. kötet, 171. o.) azt írta elő, hogy „a jogsértés kizárólag passzív módon vagy »a vezetőt követő« szerepben történő elkövetése” enyhítő körülménynek minősül.

317 A 2006. évi iránymutatás 29. pontjában hivatkozott enyhítő körülmények listája azonban már nem hivatkozik az enyhítő körülményként figyelembe vehető elemek között e körülményre.

318 Ugyanakkor kimondásra került, hogy mivel a 2006. évi iránymutatás 29. pontjában felállított lista nem kimerítő jellegű, a jogsértés kizárólag passzív módon vagy „a vezetőt követő” szerepben történő elkövetésének esetét elméletben nem lehet kizárni azon körülmények közül, amelyek a bírság alapösszegének csökkentéséhez vezethetnek (2011. október 25-i Aragonesas Industrias y Energía kontra Bizottság ítélet, T-348/08, EBHT, EU:T:2011:621, 281. pont).

A hatodik jogalap megalapozottságáról

319 A Socitrel lényegében arra hivatkozik, hogy a Bizottság tévesen tagadta meg vele szemben az enyhítő körülmények alkalmazását, figyelemmel arra, hogy nem vitatta a vele szemben kifogásolt tényeket, az España klubban a Tycsához és az Emesához képest erősen másodlagos szerepet játszott, amit egyébként az is mutat, hogy a Bizottság nem végzett vizsgálatokat a helyiségeiben, nem vett részt a versenyellenes megállapodások kidolgozásában, valamint távol maradt több olyan találkozóról, amelyeken fontos kérdéseket vitattak meg. Ehhez lényegében hozzáteszi, hogy a személyes felelősség és a büntetések egyéniesítése elvének megfelelően a Bizottságnak a kartellben való részvétele súlyosságának értékelésénél figyelembe kell vennie azt, hogy nem vett részt annak valamennyi ágában.

320 Ezen érvelésnek azonban nem lehet helyt adni.

321 A 2006. évi iránymutatásban előírt feltételeket illetően meg kell állapítani, ahogyan azt megalapozottan emeli ki a Bizottság is, hogy a Socitrel az España klubban való részvételének teljes tartama alatt részt vett az árak rögzítésében, a kvóták felosztásában és az érzékeny kereskedelmi információk cseréjében, valamint hogy nem terjeszt elő olyan bizonyítékot, amely alkalmas lenne annak alátámasztására, hogy ezen időszak során a piacon versenyző magatartás tanúsításával elkerülte a megállapodás végrehajtását.

322 Ebből következően nem követelheti a bírság összegének csökkentését a 2006. évi iránymutatás 29. pontja szerinti enyhítő körülmények alapján.

323 A „jogsértés kizárólag passzív módon vagy »a vezetőt követő« szerepben történő elkövetésének esetét” illetően rá kell mutatni arra, hogy a Socitrel nem vett részt az España klub valamennyi találkozóján, és csak későn, 2001-ben szerzett tudomást a kartell páneurópai részéről; e körülményt a Bizottság megfelelően figyelembe vette a jogértés súlyossága mértékének értékelésénél (lásd a fenti 288. és az azt követő pontokat). Ezzel szemben meg kell állapítani, hogy a felperes nem kizárólag passzív vagy „a vezetőt követő” szerepet játszott az España klubban. Annak keretében ugyanis részvételének teljes tartama alatt aktívan részt vett az árak rögzítésében, a kvóták felosztásában és az érzékeny kereskedelmi információk cseréjében, és bár nem vett részt valamennyin, nagyszámú találkozón jelent meg.

324 Következésképpen a Bizottság nem sértette meg sem az egyenlő bánásmód elvét, sem a személyes felelősség, illetve a büntetések egyéniesítésének elvét, és a bírság összege nem tűnik aránytalannak a Socitrel España klubban való tényleges részvételére figyelemmel.

325 A hatodik jogalapot következésképpen teljes egészében el kell utasítani.

7. *A Socitrel által előterjesztett hetedik, az arányosság és az egyenlő bánásmód elvének megsértésére vonatkozó jogalapról, amennyiben a Bizottság nem vette figyelembe enyhítő körülményként a felperes által tanúsított hatékony együttműködést*

A megtámadott határozat felidézése

326 A megtámadott határozat (1006)–(1009) preambulumbekezdése értelmében:

„(1006) […] Socitrel arra [hivatkozik], [hogy] haladéktalanul és pontosan [válaszolt] a Bizottság információkéréseire.

(1007) A jelen ügyben a Bizottság értékelte, hogy az ítélkezési gyakorlattal összhangban indokolt-e a bírság csökkentése, azon kérdéssel összefüggésben, hogy a valamelyik érintett vállalkozással való együttműködés lehetővé tette-e a Bizottság számára, hogy könnyebben megállapítsa a jogsértést. Ahogy az a kartellek esetében általában történni szokott, az értékelést valójában az

engedékenységi közlemény alkalmazásával végezték (lásd a lenti 19.4. [pontot]). Ebben az összefüggésben a Bizottság megjegyzi, hogy az Austria Draht, a Trame, a Socitrel, a Fapricela, a Proderac, illetve az Ovako, Itas és CB társaságok hivatalosan nem kértek engedékenységet, és nem közöltek jelentős hozzáadott értékkel bíró információt.

(1008) A Bizottság úgy ítéli meg, figyelemmel a felek érveire, valamint együttműködésük értékére és jelentőségére, hogy nincsenek más olyan fennálló körülmények, amelyek indokolnák a bírság csökkentését az engedékenységi közleményen kívül, amely a titkos kartellek esetében mindenféleképpen csak kivételes jellegű lehet. A Bizottság információkéréseire adott haladéktalan és pontos válasz önmagában nem lehet enyhítő körülmény, mivel a felek kötelesek egy bizonyos határidőn belül megválaszolni ezeket a kérdéseket.

(1009) A tények nem vitatása önmagában nem elegendő a bírság csökkentésének igazolásához a 2006. évi bírságkiszabási iránymutatás 29. [pontja] alapján, különösen ha a tényállást számos bizonyíték alapján állapították meg. Általános jelleggel a Bizottság e tekintetben megjegyzi, hogy nem köti a korábbi döntéshozatali gyakorlata, valamint hogy az 1996. évi engedékenységi közleményben a tények nem vitatása alapján előírt csökkentést később megszüntették. A puszta nem vitatás kivételes helyzetektől eltekintve nem könnyíti meg a Bizottság munkáját, mivel a Bíróság úgy döntött, hogy a Bizottságnak ilyen helyzetben is bizonyítania kell e tényeket, és a vállalkozás szabadon terjeszthet elő bármilyen, által megfelelőnek ítélt védekezést a megfelelő időpontban és különösen a Törvényszék előtti eljárás során. Ennek az ellenkezője csak akkor igaz, ha a szóban forgó vállalkozás elismeri a tényeket. Mivel a hatályos engedékenységi közlemény, vagyis a 2002. évi engedékenységi közlemény nem ír elő csökkentést a tények puszta elismerése alapján (*a fortiori* e tények nem vitatása miatt sem), semmilyen jogos bizakodás nem alakult ki az ezen az alapon nyújtott csökkentésben. Az, hogy bizonyos felek elismernek bizonyos tényeket, nem könnyítette meg a Bizottság munkáját abban az értelemben, hogy elegendő bizonyíték állt rendelkezésére a szóban forgó tények bizonyítására. A tények nem vitatása miatt tehát semmilyen csökkentés nem biztosítható.”

Az alapelvek felidézése

327 A 2006. évi iránymutatás 29. pontjának negyedik francia bekezdése szerint:

„A bírság alapösszege csökkenthető, ha a Bizottság enyhítő körülményeket állapít meg, mint például:

– […]

– amikor az érintett vállalkozás hatékonyan együttműködik a Bizottsággal az Engedékenységi Közlemény hatályán, valamint a jog által előírt együttműködési kötelezettségein túl.”

A hetedik jogalap megalapozottságáról

328 A Socitrel lényegében azt adja elő, hogy a Bizottság tévesen tagadta meg a bírság összegének csökkentését az általa tanúsított együttműködés alapján.

329 Ahhoz, hogy a Socitrel mégis követelhesse a 2006. évi iránymutatás 29. pontja negyedik francia bekezdése rendelkezéseinek alkalmazását, bizonyítania kell, hogy az együttműködése, amely túlmegy jogi együttműködési kötelezettsége határán, anélkül hogy jogot biztosítana a bírság összegének csökkentésére az engedékenységi közlemény alapján, objektíve hasznos volt a Bizottság számára, mivel ez utóbbi a végleges határozatában olyan bizonyítékokra támaszkodhatott, amelyeket a Socitrel szolgáltatott számára az együttműködése során, és amelyek hiányában a Bizottság nem tudta volna teljes egészében vagy részben szankcionálni a szóban forgó jogsértést.

330 Márpedig meg kell állapítani, hogy a jelen ügyben nem ez a helyzet. Egyrészt a Socitrel nem vitatta a tényeket, és kellő időben válaszolt a hozzá intézett információkérésekre, ami nem megy túl jogi együttműködési kötelezettségén, másrészt nem bizonyítja azt, hogy a Bizottság végleges határozatában olyan bizonyítékokra támaszkodhatott, amelyeket ő szolgáltatott számára az együttműködése során, és amelyek hiányában a Bizottság nem tudta volna teljes egészében vagy részben szankcionálni a szóban forgó jogsértést.

331 Ennélfogva a hetedik jogalapot el kell utasítani.

8. *A Socitrel és a Companhia Previdente által jogalapjaik és kérelmeik második kiigazítása keretében előterjesztett első, a Socitrel vonatkozásában az egyenlő bánásmód, az arányosság és a bizalomvédelem elvének megsértésén, valamint az indokolás hiányán, a Companhia Previdente esetében pedig az egyenlő bánásmód, az arányosság és a bizalomvédelem elvének megsértésén alapuló kiegészítő jogalapról, amennyiben a Socitrel és a Companhia Previdente tekintetében nem alkalmaztak ugyanolyan bánásmódot, mint az Arcelor és az SLM esetében, amelyek olyan bírságcsökkentésben részesültek, amelyben a felperesek nem*

A megtámadott határozat felidézése

332 A megtámadott határozatba a második módosító határozat által beiktatott (1072a) preambulumbekezdés szerint:

„(1072a) [Az 1/2003 rendelet] 23. cikkének (2) bekezdésében előírt 10%-os felső határt a vállalkozást alkotó valamennyi jogalany összesített forgalma alapján számítják ki. A 10%-os felső határ nem azon jogalanyok egyedi forgalmain alapul, amelyek a vállalkozáson belül egyetemleges felelnek egy jogsértésért. Ugyanakkor ebben a konkrét esetben a Bizottság élni fog mérlegelési mozgásterével annak érdekében, hogy a bírság azon részeit, amelyek miatt az ArcelorMittal leányvállalatai nem viselnek egyetemleges felelősséget az ArcelorMittal SA-val, valamint a bírság azon részeit, amelyek vonatkozásában egyedül az SLM felel, olyan szinten rögzítse, amely nem haladja meg az azok által a határozat meghozatala előtti évben elért forgalom 10%-át. Ennélfogva azon bírság maximális összegét, amelynek vonatkozásában az ArcelorMittal Wire France SA és az ArcelorMittal Fontaine SA egyetemlegesen felelnek az 1999. július1-je utáni időszak vonatkozásában, a Bizottság az ArcelorMittal Wire France SA 2009. december 31-én befejeződő év során elért összesített konszolidált forgalmának 10%-ában állapítja meg. Ebből a teljes összegből azon bírság maximális összegét, amelynek vonatkozásában az Arcelor Mittal Verderio Srl egyetemlegesen felel az ArcelorMittal Wire France SA–val és az ArcelorMittal Fontaine SA-val, a Bizottság az Arcelor Mittal Verderio Srl 2009. december 31-én befejeződő év során elért forgalmának 10%-ában állapítja meg. Azon bírság maximális összegét, amelynek vonatkozásában kizárólag az SLM felelős, a Bizottság az SLM 2009. december 31-én befejeződő év során elért forgalmának 10%-ában állapítja meg.”

333 A megtámadott határozat (1072b) preambulumbekezdése rögzíti a teljes figyelembe vett forgalmat, valamint az e második módosító határozat által érintett valamennyi társaság esetében a 10%-os felső határnak megfelelő összeget.

A Törvényszék álláspontja

334 Ahogyan azt a Bizottság hangsúlyozza, meg kell állapítani, hogy a Socitrel és a Companhia Previdente nincsenek összehasonlítható helyzetben egyrészt az ArcelorMittallal és leányvállalataival, másrészt pedig az Ori Martinnal és az SLM-mel.

335 E két anyavállalat ugyanis egy vállalkozást alkotott leányvállalataival a jogsértési időszak egy része során, és azokat e leányvállalatokkal egyetemlegesen felelősnek tekintették azon időszak vonatkozásában, amelyben egy vállalkozást alkottak, ami a 10%-os felső határ differenciált számításában tükröződött (lásd ebben az értelemben: 2014. szeptember 4-i YKK és társai kontra Bizottság ítélet, C-408/12 P, EBHT, EU:C:2014:2153, 55. és az azt követő pontok).

336 Ez a Companhia Previdente esetében nem áll fenn az Emesa, a Galycas és az ITC vonatkozásában, amelyeket a jogsértés után vásárolt meg, és amelyek jogsértő magatartásáért nem állapították meg egyetemleges felelősségét.

337 Az egyenlő bánásmód elvének megsértésére alapított kifogást ebből következően el kell utasítani.

338 Ebből következik, hogy el kell utasítani az arányosság elvének megsértésére alapított kifogást is, amely szerint a felperesekkel szemben kiszabott bírság aránytalan jellegű, mivel a Socitrel és a Companhia Previdente tekintetében nem alkalmaztak hasonló csökkentést, mint az ArcelorMittal és az Ori Martin esetében.

339 Ezenkívül a Bizottság nem nyújtott a felperesek számára semmilyen olyan pontos biztosítékot, amely alapján azok megalapozottan várhatták a bírság összegének csökkentését ugyanolyan indokok alapján, mint amelyek ilyen csökkentést eredményeztek az ArcelorMittal és az Ori Martin esetében.

340 Végül el kell utasítani az indokolás hiányosságára vonatkozó kifogást, mivel a második módosító határozat (4), (5) és (9)–(13) preambulumbekezdése egyértelműen kifejti azokat az indokokat, amelyek miatt a Bizottság módosította határozatát.

341 A felperesek által előterjesztett első kiegészítő jogalapot ebből következően el kell utasítani.

9. *A Socitrel és a Companhia Previdente által előterjesztett második, a gondosság, a tisztesség, a jóhiszeműség és a jogbiztonság elvének megsértésén alapuló kiegészítő jogalapról, amennyiben a Bizottság 2011-ben ismét módosította az eredeti határozatot*

342 A Socitrel és a Companhia Previdente lényegében arra hivatkoznak, hogy a Bizottság megsértette a gondosság, a tisztesség, a jóhiszeműség és a jogbiztonság elvét, mivel 2011-ben másodszor is módosította az eredeti határozatot a felperesek védelemhez való jogának lerontására alkalmas indokolási hibák miatt, ezáltal az állandó bizonytalanság állapotába helyezve a felpereseket.

343 Meg kell ugyanakkor állapítani, hogy e második kiegészítő jogalap összeolvad a Socitrel által harmadik jogalapja alátámasztása érdekében előterjesztett érveléssel, amelyet el kell utasítani a fenti 184–189. pontban kifejtett indokok miatt.

344 E körülmények között ugyanazon indokok miatt el kell utasítani a Socitrel és a Companhia Previdente által jogalapjaik második kiigazításával összefüggésben előterjesztett második kiegészítő jogalapot.

345 A fenti megfontolások összességéből következően a felperesek által felhozott jogalapok egyikének sem lehet helyt adni. Az általuk benyújtott megsemmisítés iránti kérelmeket tehát teljes egészükben el kell utasítani, anélkül, hogy az ügy körülményei között helye lenne egyebekben a korlátlan felülvizsgálat keretében a velük szemben kiszabott bírság megváltoztatásának.

A költségekről

346 Az eljárási szabályzat 134. cikkének (1) bekezdése alapján a Törvényszék a pervesztes felet kötelezi a költségek viselésére, ha a pernyertes fél ezt kérte. A felpereseket, mivel pervesztesek lettek, a Bizottság kérelmének megfelelően kötelezni kell a költségek viselésére.

A fenti indokok alapján

A TÖRVÉNYSZÉK (hatodik tanács)

a következőképpen határozott:

1) A Törvényszék a T-413/10. és T-414/10. sz. ügyet az ítélethozatal céljából egyesíti.

2) A Törvényszék a kereseteket elutasítja.

3) A Socitrel – Sociedade Industrial de Trefilaria, SA és a Companhia Previdente – Sociedade de Controle de Participações Financeiras, SA saját költségein kívül köteles viselni az Európai Bizottság részéről felmerült költségeket, ideértve az ideiglenes intézkedés iránti eljárás költségeit is.

Frimodt Nielsen Dehousse Collins

Kihirdetve Luxembourgban, a 2015. július 15-i nyilvános ülésen.

Aláírások